

TARTU ÜLIKOOL
Majandusteaduskond

Anna-Liina Kask

TARTU ÜLIKOOLI VÄLISTUDENGITE PROFIIlid

Bakalaureusetöö

Juhendaja: lektor Helen Poltimäe

Tartu 2025

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
1. Välistudengite mobiilsuse teoreetiline raamistik.....	6
1.1. Välistudengite mobiilsuse kasulikkus.....	6
1.2. Välistudengite ülikooli valikut mõjutavad tegurid.....	9
1.3. Varasemad uuringud ülikooli valikuga seonduvatest välistudengite karakteristikutest... 13	
2. Välistudengite profiilid Tartu Ülikooli valitud erialade lõikes.....	19
2.1. Andmed ja meetodika.....	19
2.2. Tudengite profiilide analüüs ja tulemused.....	26
Kokkuvõte.....	33
Viidatud allikad.....	36
Lisad.....	41
LISA A. Välistudengite otsustusprotsessi mõjutavad faktorid.....	41
LISA B. Välistudengite jaotus õppeastmete, soolise jaotuse, vanuse ja tasuliste õppekohtade lõikes.....	43
LISA C. Ettevõtetmajanduse tudengite kodakondsus.....	44
LISA D. Loodusteadused ja tehnoloogia tudengite kodakondsus.....	45
LISA E. Informaatika tudengite kodakondsus.....	46
LISA F. Tarkvaratehnika tudengite kodakondsus.....	47
LISA G. Infotehnoloogiaõiguse tudengite kodakondsus.....	48
LISA H. Matemaatilise majanduse tudengite kodakondsus.....	49
Summary.....	50

Sissejuhatus

Välismaal ülikoolis õppimise kasulikkust saab vaadelda nii tudengi, ülikooli kui ka riigi perspektiivist. Välismaal kõrghariduse omandamine on seotud personaalse, akadeemilise või karjääriarenguga (Valls-Figuera et al., 2023). Välistudengitele avaneb võimalus omandada kvaliteetsem haridus, suurendada kultuuriteadlikkust ning laiendada tulevikus töövõimalusi (Aerts ja Van Mol, 2023; Nilsson, 2003).

Lisaks kvaliteetsemale haridusele tekib välistudengil uus perspektiiv õpitavale valdkonnale ning üliõpilase töövõimalused suurenevad, sest rahvusvaheline kogemus toetab karjääri jätkamist rahvusvahelistes ettevõtetes. Teistsuguses kultuuriruumis õppimise kogemus avardab silmaringi ning on mugavustsoonist väljas, mis arendab isiksust.

Koduriigist kaugemal hariduse omandamise populaarsuse tõusu kinnitab ka statistika. Välistudengite arv on viimase kahe aastakümne jooksul pidevalt kasvanud, tõustes maailmas 2 miljonilt 6,4 miljonile (Valls-Figuera et al., 2023; Migration Data Portal, 2023). Kõikidest kõrgharidusega alustajatest, arvestades nii doktori-, magistri- kui ka bakalaureusekraadi omandajaid, moodustasid 2021. aastal rahvusvahelised tudengid OECD riikides 10% (OECD, 2023).

Eestile ja Tartu Ülikoolile on välistudengid olulised mitmel tasandil. Välistudengid rikastavad akadeemilist keskkonda, mis on kasulik nii välisriigi kui ka koduriigi tudengitele (OECD, 2022). Mõlemad osapooled saavad jagada oma teadmisi ning isiklike kogemusi, et täiendada klassiruumis õpitavaid teemasid. Rahvusvaheline maine on tänapäeval ülikoolidele oluline, sest seda peetakse ülikooli kvaliteedi näitajaks (OECD, 2022). Samuti panustavad välistudengid Eesti majandusse nii tarbimise kui ka maksudega, lisaks aitavad nad parandada tööturu tasakaalu (Kreegipuu, 2017). Eestis moodustasid välisüliõpilased 2023/2024 õppeaastal 10% kõikidest üliõpilastest (Jõemets, 2024).

Välismaal ülikooli valimine nõuab informatsiooni otsimist ning mitmete asjaolude analüüsimist. Tegurid, mida keskkooli lõpetanud potentsiaalsed tudengid ülikooli valides arvestatavad ning kuidas nad infot otsivad on riigiti erinevad, seega on välistudengitest kujunenud eraldi segment, kelle ülikooli valiku protsess erineb koduriigi tudengitest (Le et al., 2020). Nende otsust mõjutavad näiteks teiste arvamused, informatsiooni kättesaadavus ning finantsvõimekus.

Turundajatele on oluline mõista välistudengite ülikooli valiku protsessi ning määratleda sihtrühm, et nende põhjal kujundada efektiivseid värbamisstrateegiaid ja mõjutada tudengite otsuseid soovitud suunas (Le et al., 2020). Samuti on oluline uurida,

millised erinevused esinevad erialade lõikes. Erinevate segmentide tundmine on oluline, et kujundada kommunikatsiooni vastavalt sihtrühmale.

Statistikaamet on kogunud andmeid Eestis õppivate välistudengite soo, päritoluregiooni ning haridusastmete kohta (Eesti Statistikaamet, 2024). Haridus- ja Noorteamet on oma raportis “Tasemeõppe välistudengid Eestis 2008-2023” statistika esitanud detailsemalt õppastme, valdkonna, õppasustuse ning päritoluriigi lõikes (Puuorg & Loonurm, n.d.). Haridus- ja Teadusministeerium on avaldanud pressiteateid, milles on käsitletud välistudengite arvu muutusi ning tudengite päritolu (Koik, 2022; Jõemets, 2024). Aastal 2017 ilmunud raport “Välisüliõpilased Eesti kõrghariduses” analüüsib teema olulisust, esitab statistikat, analüüsib välistudengite kasvu mõjutavaid tegureid, kirjeldab Eesti tegevusi ja pakub soovitusi edaspidiseks (Kreegipuu, 2017). Majanduslikku aspekti on analüüsitud Eesti Statistikaameti raportis “Välisüliõpilaste majanduslik mõju” (Rootalu, 2022). Puuduvad analüüsid välistudengitest kindlal erialal ning keskendunud on vaid õppima asunud tudengitele, mitte kandideerijatele. Samuti pole uuritud infoallikaid ega tehtud spetsiifilist analüüsi Tartu Ülikooli välistudengite kohta.

Töö eesmärk on selgitada Tartu Ülikooli välistudengite demograafilisi omadusi valitud erialade lõikes. Demograafiliste andmete põhjal loodud sihtrühmadest lähtuvalt saab ülikool kohandada oma värbamisstrateegiat ning kommunikatsiooni.

Eesmärgi saavutamiseks on töös püstitatud järgmised uurimisülesanded:

- kirjeldada välistudengite mobiilsuse motivaatoreid ja kasulikkust nii ülikoolile kui ka tudengile
- kirjeldada välistudengite ülikooli valiku otsustusprotsessi mõjutavaid tegureid
- luua ülevaade varasematest empiirilistest uuringutest, mis on analüüsinud välistudengeid demograafiliste omaduste põhjal
- varasemate empiiriliste uuringute põhjal koostada metoodika TÜ välistudengite analüüsimiseks
- analüüsida Tartu Ülikooli välistudengite andmeid ja luua nende põhjal erinevatele erialadele välistudengite profiilid lähtuvalt demograafilistest näitajatest

Bakalaureusetöö koosneb kahest peatükist. Esimene peatükk koosneb teoreetilisest käsitlusest ja keskendub nelja esimese uurimisülesande täitmisele. Esimeses alapeatükis defineeritakse tudengite mobiilsusega seonduvad mõisted ja selgitatakse välismaal õppimise motivaatoreid. Lisaks käsitletakse välismaal õppimise kasulikkust nii tudengi, ülikooli kui ka riigi perspektiivist. Teine alapeatükk keskendub välistudengite otsustamisprotsessi erinevatele

teguritele ning kuidas turundustegevust nendest lähtuvalt suunata, et reklaamida rahvusvahelistele tudengitele ülikooli kandideerimist. Kolmanda alapeatüki fookus on sihtrühma määratlemine demograafiliste andmete põhjal ja selle teemaliste empiirilistest uuringutest ülevaate loomine.

Töö teine peatükk ehk empiiriline osa on jagatud kaheks. Esimeses alapeatükis kirjeldatakse sisseastujate ning kandideerijate andmeid nii kvaliteedi kui ka kättesaadavuse aspektist. Esialgu koostatakse ülevaade kõigist välistudengitest Tartu Ülikoolis aastatel 2019-2023. Teises alapeatükis luuakse täpsemad profiilid kuue eriala lõikes võrreldes 2019. aasta tudengite statistikat 2023. aasta statistikaga.

Soovin avaldada tänu bakalaureusetöö juhendajale Helen Poltimäele väärtuslike suuniste ja nõuannete eest. Samuti tänan Tartu Ülikooli rahvusvahelise turunduse juhti, Eveli Sood, uurimisteema välja pakkumise ning andmete jagamise eest.

Märksõnad: välistudengid, demograafilised andmed, ülikooli otsustusprotsess, ülikooli turundamine, profiilide loomine

1. Välistudengite mobiilsuse teoreetiline raamistik

1.1 Välistudengite mobiilsuse kasulikkus

Üliõpilaste mobiilsusega seotud mõistete puhul tuleb eristada lühi- ja pikaajalist õppimisperioodi. Haridus- ja Teadusministeeriumi analüüsis on välisüliõpilase ja väliskülalisüliõpilase definitsioonideks: “Välisüliõpilane Eestis on Eesti kõrgkooli üliõpilane, kes immatrikuleerimise hetkel ei olnud Eesti kodanik, ei olnud elamisõiguse/elamisloa omanik, kelle elukohamaa oli välisriik. Väliskülalisüliõpilane Eestis on Eesti kõrgkoolis õppiv, aga mitte immatrikuleeritud üliõpilane (nt Erasmus ja jt programmide toel tulnud, aga ka omal käel õppivad)”. (Kreegipuu, 2017, lk 3) OECD definitsiooni järgi loetakse välistudengiteks üliõpilasi, kes on oma alalise elukoha või kesk- või varasema hariduse omandamise riigist kolinud õppimise eesmärgil teise riiki (OECD, 2022).

Lähtudes OECD ja Eesti Haridus- ja Teadusministeerium definitsioonist käsitletakse antud töös välisüliõpilastena (ingl *international students*) tudengeid, kes on lahkunud oma elukohariigist ja immatrikuleeritakse välismaa ülikooli ehk omandavad tervet akadeemilist kraadi välisriigis. Sellisel puhul kasutatakse mõistet rahvusvaheline tudengite mobiilsus (ingl *international student mobility*), lühiajalise perioodi puhul kasutatakse mõisteid lühiajaline õpiränne (ingl k *short-term mobility* või *credit mobility*) ning väljendit “välismaal õppimine” kasutatakse nii lühi- kui ka pikaajalise õpirände puhul (Valls-Figuera et al., 2023). Mõistete puhul on keeruline leida täpset eestikeelset vastet, kuid antud töös keskendutakse vaid pikaajalisele rahvusvahelisele tudengite mobiilsusele.

Peamine motivatsioon välismaal õppimiseks on seotud personaalse, akadeemilise või karjäärilase arenguga (Valls-Figuera et al., 2023). Mitmed autorid on leidnud, et motivatsioon sõltub riigi arengutasemest. Arenenud riikidest pärit noortel seostub motivatsioon personaalse arenguga, arenguriikidest pärit tudengitel on välismaal õppimise soov seotud akadeemilise ja karjäärilase arenguga (Valls-Figuera et al., 2023; Bhandari, 2019). Euroopa ja USA õpirände põhjuseid seostatakse sooviga omandada kultuurilisi teadmisi, võõrkeele õppimisega ning laiendada reisimisega silmaringi. Arenguriikide õpilased soovivad õppida välismaal, et omandada kvaliteetsemat haridust kui koduriigis ning seeläbi suurendada karjäärivõimalusi. (Bhandari, 2019)

Samuti on motivatsiooni seotud õppeastmega. Valls-Figuera et al. (2023) on kõrgemate akadeemiliste kraadide välismaal omandamise motivatsiooni seostanud spetsialiseerumise ning karjääri edendamise, karjääriga seotud põhjused on olulised inimestele, kellel on varasem töökogemus samal erialal. Lisaks karjääri ja majanduslikele põhjustele võib olla motivatsiooniks ka haridusliku kogemuse nautimine, tutvusringkonna laiendamine, soov jätkata õpinguid doktoriõppes või olla aktiivne (Valls-Figuera et al., 2023). Motivatsiooni uuringute puhul on välja toodud ka konkreetseid põhjuseid. Näiteks on uuritud väljastpoolt Euroopa Liitu Suurbritanniasse õppima läinud tudengite motivatsiooni. Nende põhjused on olnud järgnevad: tööalase konkurentsivõime parandamine, sissetulekute suurendamine, inglise keele parandamine, kultuuriteadlikkuse tõstmine ning uute oskuste omandamine s.h kodumaal pereettevõtte juhtimiseks (McNicholas ja Marcella, 2022).

Välistudengite motivatsioon sõltub nii nende koduriigist ning akadeemilisest kraadist, mida soovitakse omandada. Välistudengitele suunatud kommunikatsioon peaks lähtuma mõlemast. Arenguriikide potentsiaalsetele välistudengitele tuleks rõhutada õppimise kvaliteet, samal ajal arenenud riikide potentsiaalsetele tudengitele tuua esile kultuurilisi aspekte. Magistri- ning doktoriõppe puhul on oluline mainida karjäärivõimaluste laienemist. Arvestades sihtrühma eripärasid tuleks rõhutada antud sihtrühmale olulisi stiimuleid välismaal õppimiseks.

Kõrgharidus on muutunud kättesaadavamaks ning rohkem inimesi omandab kõrghariduse, mistõttu on akadeemilise kraadi väärtus langenud (Aerts ja Van Mol, 2023). Noortel on uskumus, et välismaal omandatud haridus on kvaliteetsem, mistõttu valitakse välisriigis õppimine konkurentsieelise loomiseks teiste kõrgharitud eakaaslaste seas (Aerts ja Van Mol, 2023; Hegarty, 2014). Mitmed uuringud on sellele kinnitust leidnud, et välismaal õppimisega kaasneb positiivne efekt töö leidmisele, eriti vähemate võimalustega noortel (Jing et al., 2020). Wang et al. (2021) analüüsisid selgub, et rahvusvaheline õppekava muudab

tudengid teiste suhtes avatumaks ning tudengid õpivad sobilikumalt käituma ja suhtlema erineva kultuuri, religiooni või teistsuguste väärtustega inimestega.

Erinevad maailmavaated ning teadmised rikastavad loenguid ning rahvusvahelises rühmades avaneb noortel hea võimalus üksteiselt õppimiseks, kuigi üldjuhul tudengid ei vali antud varianti vabatahtlikult, soovides vältida stressi ja ärevust. (Rienties et al., 2013) Rahvusvahelise perspektiivi loomist ja teistelt kultuuridelt õppimist on peetud olulisemaks kui rahalist kasu osalemisel õpirändel (Tokas et al., 2022).

Ülikoolide kasu välistudengitest väljendub nii finantsiliselt, kultuuriliselt kui ka hariduslikult (Johnson, 2019). Rahvusvahelise keskkonna loomine on ülikoolidele üheks peamiseks meetodiks, et vastata globaliseeruva ühiskonna vajadustele (Ramiņa et al., 2012). Ülikoolide mitterahaline kasu väljendub kultuurilises mitmekesisuses, inimestel tekib parem mõistmine erinevatest kultuuridest ning tekivad eluaegsed rahvusvahelised suhted, mis on tõstnud ülikoolide kvaliteeti (Johnson, 2019). Rahvusvahelised õppekavad tõstavad ülikoolide mainet ja positsiooni edetabelites, mis peegeldavad ülikoolide pakutava hariduse kvaliteeti (Ramiņa et al., 2012). See väide leiab toetust ka Akanwa (2015) uurimuses- maailmas on suur nõudlus rahvusvahelisele õppele, mistõttu peetakse lääneriikide ülikoole äärmiselt väärtuslikuks välistudengitele soovitud hariduse omandamiseks. Rahvusvahelisus on muutunud ülikoolidele kvaliteedimärgiks, mistõttu maksavad mitmed valitsused, s.h Eesti, toetusi vastavalt välistudengite osakaalule ülikoolis (OECD, 2022). Finantsiline kasu väljendub välisüliõpilaste õppemaksus, mis annab ülikoolile võimaluse lisatulu teenimiseks (Ramiņa et al., 2012). Mitmed ülikoolid on muutunud õppemaksust saadavast tulust sõltuvaks ning ei suudaks ilma toimida, seda esineb nii Ameerikas (Johnson, 2019) kui ka Kanadas (Decock et al., 2016).

Rahvusvahelised üliõpilased toetavad kohalikku majandust oma tarbimise ning maksudega (Rootalu, 2022; OECD, 2022). 2021/22 õppeaastal maksid välisüliõpilased Eestile tulumaksu ning sotsiaalmaksuna peaaegu 13,8 miljonit (Rootalu, 2022). Kui koduriigis esineb üliõpilaste arvu langus demograafilistel põhjustel või välismaale õppima mineku tõttu, siis välisüliõpilased aitavad antud probleemi lahendada, nii Eestis kui ka Kanadas on sel sellist lähenemisviisi kasutatud (Kreegipuu, 2017; Decock et al., 2016.).

Kui tudengid jäävad sihtriiki peale lõpetamist, on nende integreerimine tööturule kergem kui tavaliste migrantide puhul. Eriti oluline on see riikides, kus on vananev ühiskond ning tulevikuoskustega talentidest on puudus. Doktorantide värbamine on üheks viisiks parandada riigi teadus- ja innovatsiooni valdkonda. (OECD, 2022) Eestis esineb puudus kvalifitseeritud töötajatest loodus-, tehnika ja täppisteaduste valdkonnas. Välistudengite

kaasamine leevendaks seda probleemi, sest selles valdkonnas õppinud tudengid jäävad suure tööeasusega tööle riiki, kus omandasid hariduse. (Kreegipuu, 2017) Aastal 2021/22 ülikooli lõpetanutest jäi Eestisse tööle 63% välistudengitest, mis on 13% võrra rohkem 2019/20 lõpetanutega võrreldes (Rootalu, 2022).

“Ajude äravoolu” probleem on suurim Aasias, Aafrikas ja Ladina-Ameerikas, sest suur osa tudengid ei naase peale õpinguid oma koduriiki. Euroopa, Põhja-Ameerika ning Austraalia vahelist rändlust vaadeldakse kui teadmiste vahetamist ning pikaajaliste rahvusvahelise suhete parandamist, mis aitab edendada riikide vahelist koostööd. (OECD, 2022; Bhandari, 2019)

Tudengitel on võimalus välismaal omandada parem haridus kui koduriigis ning saavutada seeläbi tööturul eelis. Areneb oskus suhelda erinevatest kultuuriruumidest pärit inimestega, saadakse uusi teadmisi ning seeläbi avardub ka maailmapilt. Ülikool saab rahalist kasu õppemaksudest ning mitte rahaline kasu väljendub rahvusvahelise keskkonna loomises, mis tõstab ülikooli mainet ning peegeldab kvaliteeti, seeläbi tõstes konkurentsivõimet. Riik soosib välistudengite vastu võtmist, sest nad panustavad riigi majandusse nii tarbimise kui ka maksudega. Olenevalt demograafilisest koosseisust võivad välistudengid leevendada koduriigi tudengite arvu langust ning vähendada spetsialistide puudust.

1.2 Välistudengite ülikooli valikut mõjutavad tegurid

Käesolev peatükk analüüsib välistudengite otsuse langetamise protsessi välismaale õppima minekul. Varasema kirjanduse põhjal luuakse ülevaade teguritest, mis mõjutavad ülikooli valikut. Kirjeldatakse nii tegureid, mida saab ülikool oma tegevusega mõjutada, kui ka neid, mis on seotud tudengi enda karakteristikute ning keskkonnaga.

Ülikooli ja eriala valiku tegemise protsessi saab vaadelda kui tarbija ostukäitumist, kus tarbijaks on potentsiaalne tudeng ning ostuks on eriala ning ülikooli valik (McNicholas ja Marcella, 2022). Efektiveks tudengite värbamiseks on ülikoolidel oluline mõista potentsiaalse tudengi ostuprotsessi. Kõrghariduse omandamist käsitletakse turunduses teenusena, mis pole “käega katsutav” (ingl *intangibility*), selle kasutamist pole võimalik peale ostu edasi lükata (ingl *perishability*), toodetakse ja tarbitakse samal ajal ehk kui õppejõud peab loengut siis tudengid samal ajal kuulavad (ingl *simultaneity*). Samuti on see teenus, mille kvaliteeti on keeruline hinnata isegi peale selle kasutamist ehk peale ülikooli lõpetamist. (Le et al., 2020)

Ülikooli valik on ühekordne otsus järgnevateks aastateks, mida mõjutavad mitmed tegurid, kuid kõigi nendega arvestamine on keeruline, lisaks mõjutab antud otsus edaspidist karjääri (Le et al., 2020). Nendel põhjustel on tegemist kõrge riskiga otsusega, sest sisaldab

endas rahalist, psühholoogilist, füüsilist, sotsiaalset ja ajalist riski (Simões ja Soares, 2010). Seetõttu on ostuprotsess komplitseeritud ning nõuab tarbijalt kõrget kaasatust ehk tarbija peab otsuse langetamiseks panustama aega (McNicholas ja Marcella, 2022).

Otsuse langetamise protsess algab vajaduse märkamisest ning lõpeb ostu sooritamise, kuid otsust mõjutavad erinevad tegurid sõltuvalt sellest, kas ülikool asub koduriigis või välismaal (Le et al., 2020). Le et al. (2020) on toonud välja 3 etappi: probleemi teadvustamine, informatsiooni otsimine ning alternatiivide võrdlemine. McNicholas ja Marcella (2020) on kirjeldanud protsessi täpsemalt. Bakalaureuse taseme lõpetanul tuleb langetada mitu otsust - kas jätkata õpinguid magistrantuuris, kas minna välismaale õppima, valida riik, ülikool, linn ning õppekava. Enne otsuse langetamist otsivad potentsiaalsed magistrandid põhjalikult infot ja kaaluvad mitmete alternatiivide vahel. Ratsionaalne ostukäitumine oleks lineaarne, millel on erinevad etapid - määratakse kindlaks uue akadeemilise kraadi vajadus, otsitakse infot, analüüsitakse võimalusi, tehakse ost ning hiljem hinnatakse oma valikut. (McNicholas ja Marcella, 2022) Mitmed empiirilised uuringud on näidanud, et otsuse langetamine ei toimu lineaarselt, vaid pideva ringina, kus liigutakse etappide vahel ilma kindla järjekorrata ning otsuseid langetatakse samaaegselt ja muudetakse pidevalt (McNicholas ja Marcella, 2022, Simões ja Soares, 2010).

Mitmed autorid on uurinud tegureid, mis võiksid mõjutada välistudengite eriala ja ülikooli valiku otsustusprotsessi. Uuringute tulemused on mõne teguri puhul kokku langevad, kuid esineb ka vastandlikkust. Lisas A on loetletud faktorid, mida on varasemas kirjanduses uuritud seoses välistudengite otsustusprotsessiga. Lisas A on esitletud tegurid koos autoritega, kes on seda uurinud ning tegurid on jagatud 4 alagrupi - ülikooli omadused, ülikooli tegevused, keskkond ning tudengi karakteristikud. Selline jaotus on loodud bakalaureusetöö autori poolt, sest ülikool saab oma tegevustega väga otseselt mõjutada otsustusprotsessi ning pikaajaliselt muudavad tegevused ka ülikooli mainet. Keskkonda ning tudengi karakteristikuid ülikool muuta ei saa, kuid tudengite karakteristikud on olulised sihtgrupi määramisel.

Le et al. (2020), kes analüüsisid Vietnami noori, järeldasid, et vanemaid usaldatakse infoallikana kõige rohkem, kuid see võib olla tingitud Vietnami kultuuri eripärast, kus vanematel on rohkem võimu oma laste otsuste üle. Mõne uuringu kohaselt on sõpradel ja vanematel mõlemal väga suur mõju ning neid usaldatakse infoallikana (Towers, A., ja Towers, N, 2020). Sõprade mõju võib väljenduda näiteks emotsionaalse kindlustunde pakkumises, et tudeng suudab õpingud edukalt lõpetada kui kavatseb antud ülikooli valida (McNicholas ja Marcella, 2022). Samas leidub ka vasteid, et tudengid usaldavad ülikooli loodud materjale rohkem kui teiste inimeste arvamusi (Simões ja Soares, 2010).

Organisatsioonid, mis vahendavad ülikoolidesse kandideerimist, pakuvad potentsiaalsele tudengile nimekirja ülikoolidest, kuhu võiks kandideerida ning aitavad neid kandideerimisavalduste esitamisel (McNicholas ja Marcella, 2022). Organisatsioonide roll on eriti tugev juhul, kui potentsiaalsel tudengil puudub tutvusringkonnas inimene, kes oskaks anda tagasisidet või arvamust ülikoolide kohta soovitud piirkonnas (Towers, A., ja Towers, N, 2020). Välistudengite värbamisel võiksid ülikoolid tähelepanu pöörata organisatsioonidele, et ka nende ülikool oleks soovitatavate ülikoolide seas.

Mitmed varasemad uuringud on rõhutanud ülikooli asukohta olulise tegurina. McNicholas ja Marcella (2022) leidsid, et tudengite jaoks on välismaale õppima minnes esmatähtis riik, seejärel õppekava ja ülikool ning linn on kõige ebaolulisem. Asukoht on tudengitele oluline, sest hariduse omandamine on kulukas ning seetõttu valitakse ülikool riigis või piirkonnas, kus on madalamad elamiskulud ja õppemaksud (Towers, A., ja Towers, N, 2020; Simões ja Soares, 2010). Riigi ning ülikooli valikut mõjutab riigi üldine maine ning kuvand sisserändajate ja välismaalaste vastuvõtmisel, samuti valitsuste vahelised suhted, rahvusvaheline poliitika ning riigi avatus välisüliõpilaste suhtes. Näiteks USA mainet on mõjutanud 9/11 terrorirünnak ning viisade kontrollimise suurenemine. (Johnson, 2019) Oluline on ka riigi stabiilsus- tudengid väldivad riike, kus pole tagatud turvalisus, ühiskond on lõhenenud etniliste ja usuliste põhimõtete tõttu või on riigis seatud eeskirjad, mis piiravad koostööd erinevate ühiskonnagruppide vahel (Bamberger et al., 2020). Le et al. (2020) on vastupidiselt teistele täheldanud, et ülikooli asukoht ega maine ei ole tudengitele olulised tegurid.

McNicholas ja Marcella (2022) analüüsisid magistrikraadi omandamise otsust ning nad on rõhutanud oma uuringu järelduses edetabelites kõrgel kohal olemise olulisust. Le et al. (2020), uurides keskkooli õpilaste otsustamist jõudsid vastupidisele järeldusele, et ülikooli edetabelites kõrgel kohal olemine ei ole tudengitele oluline. Edetabelites kõrgel kohal olemist ei pruugi tudengid otseselt oluliseks pidada, kuid neile on siiski olulised tegurid, milles ülikooli kõrge positsioon väljendub- näiteks mitmekülgne õppekavade valik, head õppejõud ning rahvusvahelisus.

Ülikool saab mõjutada tudengite valikut värbamisega seotud tegevustega, stipendiumite jagamisega, info kättesaadavusega, töötajatega, sotsiaalmeediaga ning õppehoone külastuste pakkumisega (McNicholas ja Marcella, 2022). Ülikoolid kasutavad tihti moeväljendeid nagu tippkvaliteet või maailmatasemel, mis tegelikult jätab tudengitele pealiskaudse mulje (Bamberger et al., 2020). Kõige olulisemateks teguriteks tudengitele on aga tulevane karjäärivõimalus, õpetamiskvaliteet, töötajate pädevus, ülikooli veebileht ning

õppekava sisu (Le et al. 2020, McNicholas ja Marcella, 2022, Towers, A., ja Towers, N, 2020). Seega ülikoolil peaks olema hea õppekava ning pädevad õppejõud ning välistudengite värbamisel rõhutama just neid omadusi.

Online reklaamimisel on sihtturu määramiseks rohkem võimalusi kui traditsioonilisel reklaamimisel, mistõttu on need turundajate seas populaarsemad. Kindlale segmendile suunatud reklaame peetakse efektiivsemaks ja neil on kõrgem tasuvusmäär. (*Fourberg et al., 2021*) Sotsiaalmeedias on võimalik segmenti määratleda demograafiliste omaduste ning huvide põhjal, s.h vanus, sugu, asukoht, veebiajaloo põhjal. Samuti saab reklaamida veebilehtedel, mida potentsiaalsed tudengid külastavad. (*10 Examples of Effective Audience Targeting in Advertising, 2023*) Kui luua profiilid olemasolevale kliendibaasile, antud bakalaureusetöös praegustele välistudengitele, saab nende põhjal reklaamida sarnaste omadustega inimestele ehk potentsiaalsetele tudengitele.

Simoes'i ja Soarese (2010) läbi viidud uuring kinnitas, et inimestele on tunduvalt olulisem ülikooli veebileht kui trükitavad brošüürid. Sotsiaalmeedia kasutamine pakub ülikoolile ka head võimalust brändinguks. Ülikool saab valida, milliseid postitusi kirjutada ja pilte avaldada, mis aitaksid kaasa soovitud kuvandi loomiseks. Samuti saab ülikool oma sotsiaalmeediaga manipuleerida riigi ning linna mainet, näiteks on Iisraeli esitletud loosungiga "start-up nation". Sotsiaalmeedias, eriti Facebookis, on loodud suuremahulisi välistudengite värbamise kampaaniaid, sest suur osa potentsiaalseid tudengeid kasutab antud platvormi. Tudengid, kes vaatavad ülikoolide Facebooki lehte, on tavaliselt ülikoolist varasemalt teadlikud ning otsitakse lisainformatsiooni. Tudengid otsivad kinnitust, kas nad sobivad antud ülikooli õpikeskkonda, milline on tudengielu ning loovad ootused antud ülikoolile. (Bamberger et al., 2020)

Ülikooli valimist mõjutavad mitmed faktorid ning otsustusprotsess on keeruline, sest sellega kaasnevad mitmed riskid. Tudengid otsivad informatsiooni ja võrdlevad erinevaid alternatiive ning selline protsess võib toimuda korduvalt enne lõpliku otsuse tegemist. Selle otsuse käigus peaks ülikoolil pakkuma potentsiaalsele tudengile talle olulist informatsiooni. Riigi hea maine aitab kaasa välistudengite värbamisele, kuid ülikool peab tagama väga hea õpetamise kvaliteedi, sest see on tudengitele otsuse tegemisel kõige olulisem. Lisaks ülikooli tegevustele ning omadustele mõjutab otsustusprotsessi ka tudengi karakteristikud, mida vaadeldakse järgnevas alapeatükis.

1.3 Varasemad uuringud ülikooli valikuga seonduvatest välistudengite karakteristikutest

Antud peatükis luuakse ülevaade varasematest uuringutest, mis on demograafilisi näitajaid analüüsinud. Statistika ning kirjanduse põhjal kirjeldatakse välistudengite demograafilisi omadusi ning meetodikaid demograafiliste andmete analüüsimiseks.

Tabelis 1 on loodud ülevaade varasematest uuringutest, mis käsitlevad välistudengite demograafiliste andmete analüüsi. Tabelisse 1 on koondatud uuringu autor, aasta, riik, töös uuritavad demograafilised näitajad, vaatluste arv ning meetod, millega on demograafilisi andmeid analüüsitud.

Tabel 1

Varasemate uuringutega demograafiliste näitajate analüüsid

Autor, aasta, riik	Demograafilised näitajad	Meetod, vaatluste arv
Aerts ja Van Mol, 2023, Saksamaa	Sõltuv muutuja: välismaal õppimise kogemus või kavatsus. Sõltumatud muutujad: sotsiaalmajanduslik taust (vähemalt ühel vanemal on kõrgharidus), finantsolukord (vanemate rahalise toetuse osakaal kogu kuludest), sotsiaalne kapital (kokkupuude rahvusvahelist tudengitega), kultuurikapital (võõrkeele õppimine), sugu.	logistiline regressioon mudel, 49 931
<i>Office for National Statistics, 2023,</i> Inglismaa ja Wales	Sünniriik, sugu, vanus, välistudengite jaotus riigisiselt, töötamine õpingute kõrvalt, elukoht, peamine suhtluskeel.	osakaalude leidmine, 373 600
Valls-Figuera et al., 2023, Hispaania	Sugu, varasem kogemus erialaga (magistris õppimine kohe peale bakalaureusekraadi omandamist, mitte erialane töö, erialane töö), magistrikraadi tüüp (spetsiifiline, uuringud, kombinatsioon mõlemast).	faktoranalüüs, 314
Marbouti, 2021, USA	Rahvus, sugu, vanus, kas vanematel on kõrgharidus, stipendiumi võimalus, elamiskoha kaugus koolist, finantsolukord ja toetused.	klasterdamine, 12 054
Bahna, M. 2018, Slovakkia	Sõltuv muutuja: õppimine naaberriigis või kaugemal välismaal. Sõltumatud muutujad: kultuurikapital (vanemate haridus), rahaline kapital (perekonna sissetulek).	binaarne logistiline regressioonmudel, 1, 200

Decock et al., 2016, Kanada	Välistudengite jaotus riigisiselt, välistudengite osakaal kõigist tudengitest, vanus, sugu, emakeel, varasem haridus, eriala, töötamine õpingute kõrvalt, perekonna eest hoolitsemine.	osakaalude leidmine, välistudengeid: 26 047
-----------------------------	--	---

Allikas: Autori koostatud

On täheldatud trendi, et välistudengite osakaal suureneb, mida kõrgem on akadeemiline kraad (Valls-Figuera et al., 2023). OECD riikides omandab neljandik doktorante hariduse välisriigis, magistrit teeb 14% tudengitest välismaal ning bakalaureusekraadi omandab alla 5% tudengitest väljaspool koduriiki (OECD, 2022).

Sooline erinevus kõigi välistudengite seas on minimaalne. Eestis ja OECD riikides on naiste osakaal 48% ning doktoriõppes natuke madalam- 43% (OECD, 2023; Eesti Statistikaamet, 2024). Euroopa Liidus on naiste osakaal natuke kõrgem, kõigist välistudengitest on naisi 51% ning doktoriõppes 47% (OECD, 2023). On märgatud seost meeste soolise osakaalu kasvu ning akadeemilise kraadi kõrgenemise vahel (Valls-Figuera et al., 2023), antud väidet toetab ka OECD riikide statistika. Oletatakse, et antud erinevus tekib sellest, et välismaale minnakse kõige enam õppima STEM-aladele, kus õpib rohkem mehi (Valls-Figuera et al., 2023; OECD, 2022). Kui üldises statistikas on sooline statistika peaaegu võrdne, võib erialade ning koolide lõikes esineda suured erinevused. Marbouti (2021) uuringus loodi kokku 11 klastrit välistudengite omaduste põhjal ning mehi oli rohkem igas klastris. Tegemist oli inseneri tudengite seas läbi viidud uuringuga, mistõttu ei saa seda üldistada teistele erialadele, sest valimis oli 85% mehi (Marbouti, 2021). Soolise osakaalu erinevust võib esineda ka erinevates piirkondades. Meeste ja naiste osakaalud Kanadas, Toronto linnas erinevad vaid paari protsendi võrra, kuid ülejäänud Ontario piirkonnas on naisi 43% ning mehi 57% (Decock et al., 2016). Olgugi, et OECD ja Euroopa Liidus on naisi ning mehi peaaegu võrdselt, võivad osakaalud erineda lähtuvalt erialast, täpsemast piirkonnast, ülikoolist ning akadeemilise kraadi tasemest.

Bakalaureuse- ja magistrikraadi välisüliõpilaste osakaalude erinevused erialade lõikes on minimaalsed. Ärijuhtimise ning juura erialal on OECD riikides veerand tudengitest välismaalt, STEM aladel viiendik, kunsti ja humanitaaraladel kümnendik õpilastest, tervisehoiuga seonduvatel erialadel on bakalaureuseõppes 12% ning magistriõppes 21%. Doktoriõppes on välisüliõpilaste osakaal teistsugune- STEM aladel 35% välisüliõpilasi, tervishoius 20%, kunstis ja humanitaaraladel 13%, ärijuhtimises ja juuras on kümnendik. Nii Eesti kui ka OECD riikide välistudengite osakaal erialade lõikes on väga sarnane. Erinevus

on märgatav vaid tervishoiu valdkonnas, kus magistri- ning doktorikraadi omandavatest tudengitest OECD riikides on vastavalt 21% ja 20% välistudengid, kuid Eestis magistrantuuris 14% ja doktoriõppes 10%. (OECD, 2023)

Maailma 10 suurima välistudengite “eksportija” riigi hulka kuuluvad Hiina, India, Saksamaa, Vietnam, Lõuna-Korea, Prantsusmaa, USA, Kazahstan, Nepaal ning Saudi-Araabia. Hiinast lahkub välismaale õppima peaaegu miljon tudengit, mistõttu on Hiinlasi välistudengite seas kõige rohkem. Nende populaarsemateks sihtriikideks on USA, Austraalia, UK ja Jaapan. Teisel kohal on India, kust asutakse õppima kõige sagedamini USA-sse, Austraaliasse, Kanadasse või Suurbritanniasse. Saksamaalt välismaale õppima asunud tudengite arv on kolmandal kohal ning tavaliselt minnakse õppima Austriasse, Hollandisse, Suurbritanniasse või Šveitsi. Erinevalt Hiinast ja Indiast tuleb Saksamaale rohkem välisüliõpilasi kui koduriigi tudengeid lahkub. (Guillerme, 2021) Statistika on loodud absoluutnumbrite põhjal, mistõttu pole võimalik teha üldistusi väikese rahvaarvuga riigile.

Inglismaal ja Wales’is läbi viidud uuringu järgi on 56.7% välistudengitest vanuses 18-25 ning 43.3% üle 26 aasta vanused. Euroopa Liidust pärit välistudengite vanuste mood oli 20-21 kui väljastpoolt välistudengite vanus oli 22-23. Kahjuks pole vanust arvatud õppeastmete lõikes eraldi. (Office for National Statistics, 2023) Kanadas on täheldatud, et välisüliõpilaste vanus on kõrgem kui koduriigi tudengitel - üle poolte (57%) välistudengitest on vanuses 21-25 ning 30% vanuses 26-30, samal ajal on koduriigi üliõpilaste vanuste osakaal 63,5% ja 25,4%, ülejäänud üliõpilased on üle 30 (Decock et al., 2016). Ameerikas läbi viidud uuringus oli esimese aasta peamiselt hispaanlastega klasteri vanuseks 18,65, aasia tudengitega klasterite vanused olid vahemikus 19- 21, kuid ülikooli vahetanud üliõpilaste klasteri vanused olid kõik vahemikus 25-28 (Marbouti, 2021). Ükski allikas pole eristanud bakalaureuse-magistri või doktorikraadi, mistõttu on keeruline järeldada, millisele vanusele täpsemalt, peaks ülikool oma kommunikatsiooni värbamiseks suunama.

Sotsiaalmajanduslikul seisundil puudub kindel definitsioon. Selle mõistena viidatakse inimese positsioonile ühiskonnas, mida hinnatakse jõukuse, sissetuleku, ametikoha, hariduse ning sotsiaalse klassi põhjal (Sarsani, 2011). Mitmed autorid on arvestanud välistudengite puhul sotsiaalmajanduslikku olukorda, kuid meetod selle mõõtmiseks on olnud erinev. Marbouti (2021) ning McNicholas ja Marcella (2022) arvestasid mõlema vanema kõrghariduse olemasolu, kuigi Marbouti (2021) ei nimetanud seda sotsiaalmajanduslikuks taustaks, vaid esimese generatsiooni tudengiteks ehk tudengid, kelle vanematel puudub kõrgharidus. Aerts ja Van Mol (2023) kasutasid kriteeriumina vähemalt ühe vanema kõrgharidust. Netz et al. (2020) hõlmas sotsiaalmajandusliku taustana sotsialiseerumist

lapsepõlves, majanduslikku kapitali, kultuurkapitali ning sotsiaalkapitali. Aerts ja Van Mol (2023) arvestasid finantsolukorda, sotsiaalset kapitali ning kultuurkapitali eraldiseisvana. Finantsseisundit on analüüsinud eraldi ka Marbouti (2021), Bahna (2018) ning McNicholas ja Marcella, (2022). Bahna (2018) seostas vanemate haridust kultuurkapitaliga.

Bahna (2018) on uurinud Slovakkiasst välismaale õppima läinud tudengite sotsiaalmajanduslikku seisundit. Arvestades koduriigis ja välismaal õppivaid tudengeid siis vaid 15% on mõlemal vanemal omandatud kõrgharidus, kuid ainult välismaal õppivate tudengite seas on antud osakaal 46%. Kõikidest tudengitest veerandil on ühel vanemal kõrgharidus, välistudengites umbes 60% on ühel vanemal kõrgharidus. Nende numbrite põhjal saab oletada, et välistudengite pered on kõrgema kultuurkapitaliga (*ingl cultural capital*) ning kõrgema kultuurkapitaliga perede lapsed lähevad suurema tõenäosusega välismaale õppima. Loodud regressioonmudeli kohaselt on naaberriigist kaugemal õppimiseks statistiliselt oluline isa kõrgharidus. (Bahna, 2018)

Aerts ja Van Mol (2023) leidsid, et kõrgema sotsiaalmajandusliku taustaga noortel on suurem tõenäosus välismaal õppimiseks- noortel, kellel on vähemalt ühel vanemal on kõrgharidus, on välismaale õppima minekus tõenäosus 7,3 protsendipunkti võrra kõrgem. Kõrge sotsiaalmajandusliku taustaga õpilaste puhul on mõjutavaks teguriks ka sugu, naistel on suurem tõenäosus välismaale õppima minekuks. Lühiajaliselt välismaale õppima mineku tõenäosus on suurem inimestel, kel on varasem rahvusvaheline kogemus, näiteks perega reisimine, õpivad võõrkeelt ning osalevad koolivälistel üritustel. Tavaliselt on selliste tegevustega seotud noored kõrgema sotsiaalmajandusliku taustaga. Kõrgema sotsiaalmajandusliku taustaga noortel on suurem tõenäosus, et nende ringkonnas on ka rahvusvahelise kogemusega inimesi, mis mõjutab positiivselt välismaale õppima minemist. Nõrgema sotsiaalmajandusliku taustaga noortel puudub selline sotsiaalvõrgustik, kellelt saada toetust ja inspiratsiooni välismaal õppimiseks. (Aerts ja Van Mol, 2023) On leitud ka seos, et parema sotsiaalmajandusliku taustaga üliõpilastel on paremad akadeemilised tulemused (Marbouti, 2021).

Varasem haridustee on välisüliõpilastel koduriigi õpilastest väga erinev. Slovakkias on enamus välismaale ülikooli läinud noori õppinud gümnaasiumis ning iga viies kakskeelses gümnaasiumis, kuid kodumaale õppima jäänud tudengid on suuremas osas õppinud tehnikumides (Bahna, 2018). Toronto linnas olid pooled ning ülejäänud Ontario piirkonnas 42% välistudengitest lõpetanud varasemalt ülikooli. Koduriigi tudengite seas olid osakaalud vastavalt 18% ja 9%. (Decock et al., 2016) Kui Hispaanias koduriigina magistriõppesse on 65% asunud õppima kohe peale bakalaureusekraadi ning vaid veerandil on varasem

töökogemus siis välistudengite puhul on olukord vastupidine, 66% on varasem töökogemus ning viiendik läheb magistriõppesse kohe peale lõpetamist, ülejäänutel puudub varasem erialane töökogemus (Valls-Figuera et al., 2023).

Välismaal õppimine nõuab üldjuhul tudengilt suuremat rahalist panust kui kodumaal õppimine, mistõttu on oluline pakkuda stipendiume ja toetusi võimekatele ja motiveeritud noortele, et potentsiaalsetel tudengitel oleks võimalus välismaal õppima asuda (Kreegipuu, 2017). Ka Le et al. (2020) töös on järeltatud, et välistudengite kõige olulisemaks teemaks teistega arutades on õppemaksud ja stipendiumid. Lühiajalise õpirände puhul on leitud kinnitust, et parem finantsolukord perekonnas mõjutab positiivselt välismaale õppima minekut (Aerts ja Van Mol, 2023).

USA-s asuva San Jose Ülikooli esimese aasta ning ülikooli vahetanud tudengite omaduste põhjal loodi üksteist klastrit ning nende vahel täheldati mitmeid erinevusi. Esimeses klastris esines ainsana enim hispaania tudengeid ning nad olid vanuse poolest nooremad kui teised. Nad kvalifitseerusid finantsabile, kuid ei kandideerinud sellele. Eeldatakse, et kulutuste katteks noored töötavad, mistõttu võtavad nad vähem aineid ning nende keskmine hinne on madalam. Teises klastris domineerisid asiaadid, kes kandideerisid finantsabile ning ka kvalifitseerusid sellele. Finantsabi saamine võib olla põhjuseks paremale õppe edukusele ning suuremale koormusele ülikoolis. Võrreldes kolmanda ja teise klatri üliõpilasi siis peamine erinevus on selles, et kolmas klaster ei kvalifitseeru rahalisele toetusele ning keskmine hinne on natuke kõrgem, kuid õppeainete maht on praktiliselt samaväärne ning keskkooli keskmine hinne erineb minimaalselt. Ülikooli vahetanud õpilaste klasterites on sarnaseid mustreid nagu esimese aasta tudengitel. Klaster, kus on peamiselt hispaania päritoluga tudengid, on nõrgemate akadeemiliste tulemustega ning nad ei taotle toetuseid ning nende õppekoormus on väiksem. (Marbouti, 2021)

Bahna (2018) loodud regressioonmudel ei tuvastanud perekonna sissetulekut statistiliselt olulise tegurina, mida on põhjendatud asjaoluga, et sihtriigi valikut mõjutavad rohkem stipendiumide kättesaadavus ja võimalus töötada õpingute kõrvalt.

Ontarios välistudengitest 70% ei tööta üldse, 15% töötab alla 10 tunni, 10% 11-20 tundi ning ülejäänud üle 21 tunni (Decock et al., 2016). Inglismaal ja Walesis töötas iga kolmas välistudeng, õpingute kõrvalt töötamise määr oli suurem Ida-Euroopa noortel (*Office for National Statistics*, 2023). Mõlemas riigis, mis asuvad geograafiliselt üksteisest kaugel, on töötamise määr samasugune. Eestis on olukord teisiti. Töötamise määr tõusvas trendis ning üle poolte välistudengitest on õppeaasta jooksul töötanud, kusjuures töötamise osakaal on suurem meestel kui naistel (Rootalu, 2022).

Boone, van Olffen ja Roijackers (2010) kinnitasid, et osadel õppekavadel on tudengitel väline kontrollikese (ingl *locus of control*), teistel erialadel sisemine kontrollikese (ingl *locus of control*), mis väljendub ka nende tudengite info otsimises eriala valikul. Sisemise kontrollikeskme (ingl *locus of control*) puhul tehakse valik rohkema info põhjal ning teadlikumalt, siiski pole vahet kas info tuleb aktiivselt otsides või juhuslikult (näiteks mõne tuttava öeldust). (Boone et al., 2004) Simoes ja Soares (2010) seevastu toovad välja, et tudengid usaldavad ülikoolide loodud materjale rohkem kui kolmandatelt isikutelt saadud infot ning on leitud positiivne seos akadeemilise võimekuse ja infootsimise põhjalikkuse vahel.

Vanust, sugu, haridust ning asukohta on võimalik veebis reklaamimisel valida, et suunata kommunikatsiooni võimalikult täpsele sihtrühmale. Olgugi, et naiste ja meeste osakaalude erinevused välismaal akadeemilise kraadi omandamisel on minimaalsed, esineb suuri erinevusi erialade lõikes ning ka doktoriõppes on meeste osakaal suurem. Välistudengite värbamisel on mõistlik keskenduda Hiinale ja Indiale, aga ka teistele Euroopa riikidele, sh Prantsusmaale ja Saksamaale, sest sealt lahkub tudengeid välismaale õppima kõige rohkem. Enamus välistudengitel on varasem kõrgharidus omandatud ning neil on ka töökogemus, mistõttu on nad vanemad kui koduriigi tudengid, kuid siiski jääb see alla 30. Toetuste ning stipendiumite maksmine aitab samuti potentsiaalsete tudengite otsust mõjutada soovitud suunas. Kõrgem sotsiaalmajanduslik taust omab positiivset mõju välismaal õppimiseks, kuid sellest lähtuvalt on keeruline kommunikatsiooni suunata.

Kõige lihtsam meetod on leida erinevate kategooriate osakaalud välistudengite seas, näiteks naiste/meeste osakaal, kui paljudel välistudengitel on vanematel kõrgharidus, vanusegrupid, varasem töökogemus. Osakaalude leidmist on kasutanud oma töödes mitmed autorid, nende hulgas ka Aerts ja Van Mol (2023), Marbouti (2021), Bahna (2018) ning Valls-Figuera et al. (2023). Inglismaal ja Wales'is ning Kanadas läbi viidud välistudengite uuringus kasutati kõigi näitajate puhul ainult protsentide leidmist (*Office for National Statistics, 2023; Decock et al., 2016*).

Aerts ja Van Mol (2023) kasutasid logistilist regressioonimudelit, et hinnata välismaal õppimise seost sotsiaalmajandusliku tausta, finantsolukorra, sotsiaalse kapitali ning kultuurkapitaliga. Logistilist regressioonimudelit on kasutatud ka Slovakkia üliõpilaste analüüsimisel (Bahna, M. 2018).

Õpilaste demograafiliste andmete analüüsimisel on Elpus ja Abril (2011) kasutanud Rao -Scotti Hii-ruudu testi, mis on üldlevinud statistiline meetod kahe muutuja vahel seose

leidmiseks (Sharpe, n.d.). Antud meetod oli nende töös sobilik, sest andmed olid kategoorilised ning tegemist oli kirjeldava analüüsiga (Elpus ja Abril, 2011).

Sihtrühmade tuvastamisel ja koostamisel on populaarne ja kasulik klasterdamise meetod, sest antud analüüs leiab sarnasusi ja grupeerib lähtudes objekti mitmest sõltumatu muutujast (Saunders, 1980). Demograafiliste andmetega klasterdamise näiteid on palju, Marbouti (2021) on klasteranalüüsi kasutanud demograafiliste ja õppeedukuse andmete uurimiseks, Nelson ja Gastic (2009) kasutasid seda õpilaste demograafiliste andmete ja vabaaja veetmise analüüsimiseks. Klasterdamise puhul on tähtis valida sobiv arv klastreid, mistõttu prooviti Marbouti (2021) uuringus 2-10 klastrit ning valiti nende hulgast kõige optimaalsem klastrite arv.

Magistriõpingute alustamise motivatsiooni on analüüsitud faktoranalüüsiga (Valls-Figuera et al., 2023), kus kasutatakse korrelatsiooniseost, et leida seosed paljude erinevate faktorite vahel (Tooding, 2014).

Välistudengite demograafilisi omadusi on uuritud nii iseseisvalt kui ka nende seost teise muutujaga. Vanus, sugu ja rahvus on kõige tavapärasemad demograafilised andmed, mida arvestatakse. Analüüsitakse aga ka finantsilist olukorda, sotsiaalmajanduslikku tausta ning varasemat haridust. Tudengi karakteristikute osas on uuritud ka reisimise kogemust, isikuomadusi ning töökogemust. Meetodi valik sõltub andmetest, uurimisküsimusest ning autori teadmistest ja oskustest.

2.Välistudengite profiilid Tartu Ülikooli valitud erialade lõikes

2.1 Andmed ja metoodika

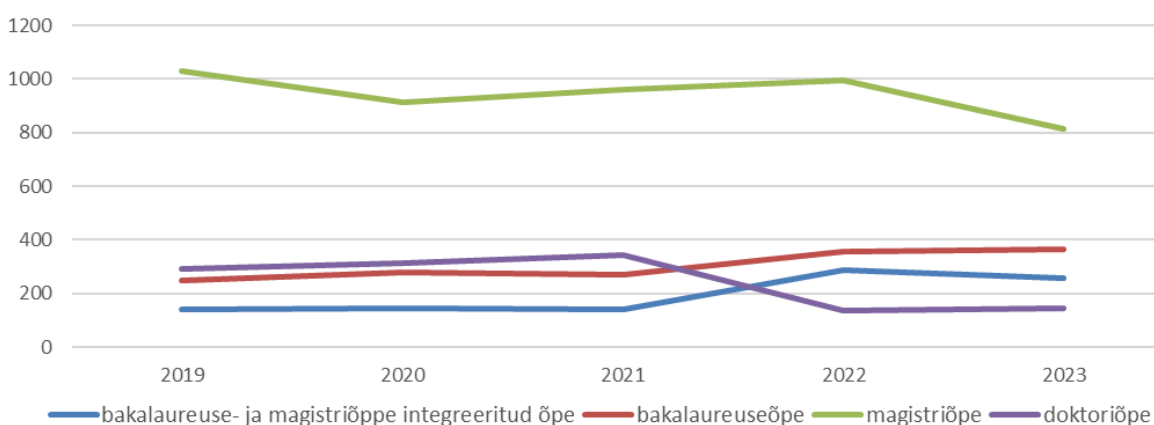
Käesoleva bakalaureusetöö empiirilise osa uurimisülesandeks on anda ülevaade Tartu Ülikooli välistudengite omadustest ning luua valitud erialadele välistudengite profiilid ning nende muutus ajas. Antud alapeatükis tutvustatakse lähemalt uurimisobjekti ja valimit.

Õppeaastal 2022/2023 oli kõikidest Eesti üliõpilastest 11% välistudengid ehk Eestis õppis 4873 välisüliõpilast, võrreldes eelneva aastaga oli uute vastuõetud välistudengite arv vähenenud 15% (Koik, 2022). Õppeaastal 2023/2024 langes uute vastuvõetud välisõpilaste arv omakorda 20%, Eestis õppis kokku 4340 välistudengit, mis moodustas 10% kogu üliõpilaskonnast. Välistudengite arvu languse põhjuseks tuuakse Venemaa-Ukraina sõda ning sellega seoses Eesti geograafilise asukoha ebaatraktiivsus potentsiaalsete tudengite seas, Dora Pluss programmi lõppemine ning üldine elukallidus.(Jõemets, 2024) Välistudengeid oli tulnud 125-st riigist, pooled Euroopast, Aasiast kolmandik Aasiast ning kümnendik Aafrikast, sarnane jaotus oli ka eelneval aastal (Eesti Statistikaamet, 2024). Õppeaastal 2022/2023 enim

välisstudengeid ehk 17% on pärit Soomest, 11% Ukrainast, 7% Venemaalt ning 4% Indiast (Jõemets, 2024).

Välisstudengite andmed Tartu Ülikoolis on edastatud Tartu Ülikooli Rahvusvahelise Koostöö ja Protokollide Osakonna poolt. Aastal 2012 oli välisstudengitele avatud 7 õppekava, 2023 aastal oli õppekavade arv kasvanud 37-le. Analüüsis vaadeldakse 5 aasta andmeid vahemikus 2019- 2023. Lisa B sisaldab andmeid välisstudengite jaotuse kohta õppeastmete, soo, vanuse ning tasuliste õppekohtade järgi.

Aastatel 2019-2023 õppis igal aastal Tartu Ülikoolis keskmiselt 1700 välisstudengit ning igal õppeaastal alustas õpinguid keskmiselt 600 uut välisstudengit. Välisstudengid moodustavad kõikidest tudengitest 12%. Välisstudengite arvu muutus õppeastmete lõikes on esitatud joonisel 1.

Joonis 1. Välisstudengite arvuline muutus Tartu Ülikoolis õppeastmete lõikes

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

Õppima asunud tudengite andmed sisaldavad välisstudengi sugu, vanust, kodakondsust, finantsliiki, valdkonda, instituuti, õppekava, õppeastet ning õpingute alguse aastat. Andmete kvaliteet on väga hea, kogu andmestikust on puudu 696 väärtust. Puuduvad väärtused esinevad ainult instituudi veerus ning instituut on märkimata kahel korral hambaarsti teadusel ning ülejäänud kordadel arstiteadusel. Seega, peaaegu kõik andmed on olemas.

Kandideerinud välisstudengite andmed sisaldavad kodakondsust, Tartu Ülikoolist teadasaamise viisi, kus riigis ning millal omandati keskharidus ja eelnev kõrgharidus. Viie aasta jooksul on kandideerinud 12 612 välisstudengit, esitades 18 965 taotlust ehk iga teine kandideerija esitab kaks avaldust. Andmete kvaliteet on hea, infoallikas on märkimata 33 taotlusel, mille mõju tulemustele on minimaalne. Varasema haridusega seotud andmeid ei ole igal õppeaastal kogutud, mistõttu jääb puuduvate andmete arv olenevalt näitajast 1900-9100

vahele. Antud töös on keskendunud õppivate tudengitele, v.a infoallika puhul, mis on saadaval vaid kandideerijate puhul.

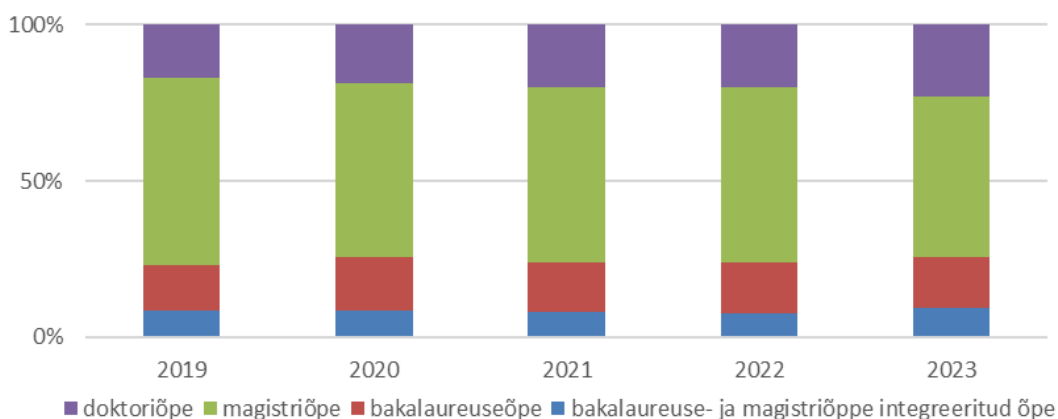
Varasemates teaduslikes töödes on demograafiliste näitajate osas uuritud ka finantsilist olukorda, sotsiaalmajanduslikku tausta, töökogemuse olemasolu ning töötamist õpingute kõrvalt, kuid antud bakalaureusetöös ei ole neid analüüsitud andmete puudumise tõttu.

Analüüs hõlmas andmete ühele kujule viimist, koondamist, grupeerimist ning graafikute loomist. Andmete analüüsimiseks kasutati andmetöötlusprogrammi *R-studio* ning graafikute loomiseks Excelit. Lähtuvalt andmete tüübist ja eesmärgist kasutatakse peamiselt osakaalude leidmist. Selle põhjal esitatakse üldine välistudengite statistika Tartu Ülikoolis võrreldes seda teooria osas mainitud uuringutega. Viimasena luuakse kuuele valitud erialale välistudengite profiilid, kus joonis illustreerib välistudengite arvu muutust, päritoluriike, vanuselist jaotust, soolist tasakaalu, tasuliste õppekohtade osakaalu ning populaarsemaid infoallikaid Tartu Ülikoolist.

Kuue eriala profiilid kajastavad võimalikult palju informatsiooni tudengite kohta, mida oleks võimalik turundustegevustes rakendada. Erialade valimine toimus koostöös Tartu Ülikooli Rahvusvahelise turunduse juhiga, lähtudes Tartu Ülikooli strateegilistest eesmärkidest seoses välistudengitega. Bakalaureuse astmest valiti nii ettevõttemajandus kui ka loodusteadused ja tehnoloogia erialad. Magistritasemel osutusid valituks matemaatiline majandusteadus, infotehnoloogiaõigus, informaatika ning tarkvaratehnika. Kõik erialad, v.a infotehnoloogiaõiguse, on 10 kõige populaarsema eriala seas arvestades tudengite arvu viie aasta jooksul.

OECD riikides suureneb välistudengite osakaal akadeemilise kraadiga (OECD, 2022). Tartu Ülikoolis on viie aasta jooksul esinenud samasugune olukord, esimese astme õppes on välistudengite osakaal kõige madalam- 5%, magistriõppes tõuseb osakaal veerandi peale ning doktoriõppes on kolmandik tudengeid välismaalt.

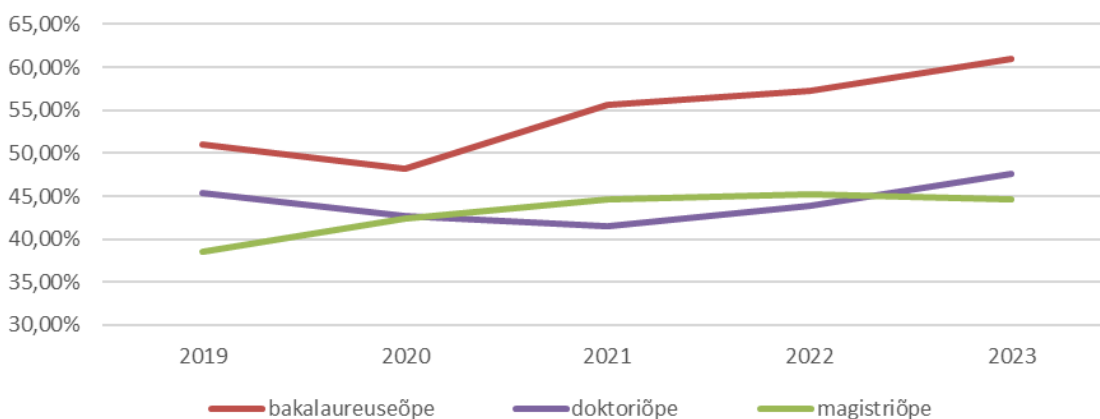
Olgugi, et doktoriõppes on välistudengite osakaal suurim, on arvuliselt enim tudengeid magistriõppes. Joonis 2 illustreerib välistudengite jaotust akadeemiliste kraadide vahel. Üle poole välistudengitest õpib magistriõppes, kuid magistriõppe osakaal on langenud 60%-lt 51%-le, langus on tulnud doktoriõppe osakaalu suurenemise arvelt, sest välistudengitest läks 2019.aastal 17% doktoriõppesse, kuid 2023.aastal 23%. Bakalaureuseõppe osakaal on kõikunud 15%-17% vahele, bakalaureuse- ja magistriõppe integreeritud õppe osakaal on 8%-9% vahel.

Joonis 2. Välistudengite jaotumine akadeemiliste tasemete lõikes

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

OECD riikides on sooline erinevus välistudengite seas minimaalne (OECD, 2023) ning antud statistika on sarnane ka Tartu Ülikoolis. Meeste ja naiste osakaal Tartu Ülikooli välistudengite seas on muutunud peaaegu võrdseks. Naiste osakaal on kasvanud viie aastaga 43%-lt 49%-le. Ometi pole sugude osakaalud võrdsed igal akadeemilisel tasemel. OECD riikides on täheldatud naiste osakaalu vähenemist akadeemilise kraadi kõrgenedes (OECD, 2023), ka Tartu Ülikoolis on sarnane trend. Joonis 3 ilmestab, et bakalaureuseõppes on naiste osakaal igal aastal suurem võrreldes teiste õppeastmetega, kuid naiste osakaal magistriõppes on paaril aastal väiksem kui doktoriõppes.

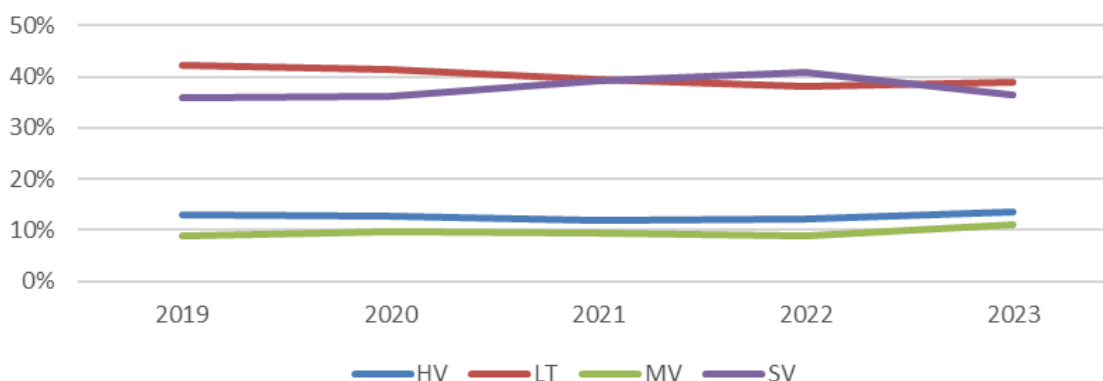

Joonis 3. Naiste osakaal akadeemiliste tasemete lõikes

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

Joonisel 4 on näha, et välistudengite seas on populaarsemad valdkonnad sotsiaalteadused (SV) ning loodus- ja täppisteadused (LT), kus asub õppima kokku 75-80% välistudengitest. Eelmisel aastal on märgata paari protsendilist tõusu humanitaarteaduste ja

kunstide (HV) ning meditsiiniteaduste valdkonnas (MV). Välistudengite valdkondade valik Tartu Ülikoolis kattub OECD statistikaga.

Joonis 4. Välistudengite jaotumine valdkondade lõikes

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

Enim välistudengeid on magistriõppes ning nendest peaaegu 90% asub õppima loodus- ja täppisteaduste või sotsiaalteaduste valdkonnas, mille puhul on märgata sotsiaalteaduste valdkonna populaarsuse tõusu. Loodus- ja täppisteaduste valdkonnas on meeste osakaal langenud 74%-lt 66%-le. Sotsiaalteaduste valdkonnas on meeste ja naiste osakaal püsinud aastate jooksul võrdsel tasemel, erinedes maksimaalselt 4%.

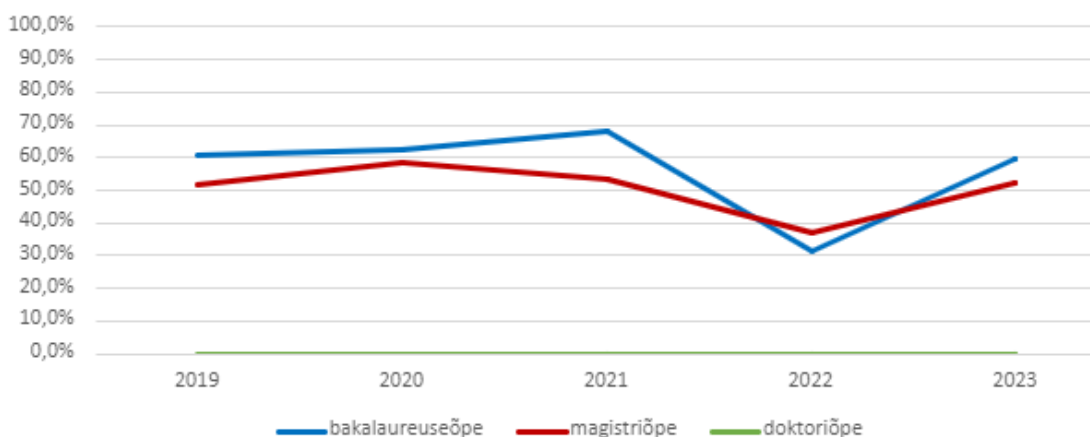
Varasemates uuringutes on vaadeldud välistudengite rahvust, kuid neid tulemusi on keeruline otseselt Eestiga seostada. Eesti geograafiline asukoht on soosinud välistudengeid Venemaalt, kuid Ukraina-Venemaa sõjaga on olukord muutunud. Seetõttu on välistudengite kodakondsust analüüsitud sisseastunud tudengite põhjal, et mõista täpsemini, millised muutused on toimunud viie aasta jooksul.

2019. aastal tulid välistudengid Tartu Ülikooli peamiselt Venemaalt (11,6%), Ukrainast (7,4%), Aserbaidžaanist (7,2%) ja Indiast (5,4%). 2023. aasta tuli enim välistudengid olid Ukrainast (9,7%), Aserbaidžaanist (8,5%), Hiinast (7,2%) ja Soomest (6,1%). Venemaa kodakondsusega välistudengite arvu langust ning Ukraina kodakondsusega tudengite arvu mõjutas Ukraina-Venemaa sõda. Hiina tudengite osakaal on olnud varasemalt 3%, kuid 2023. aastal osakaal kahekordistus, arvuliselt oli 2019 aastal Hiina tudengeid 22 ja 2023. aastal 34. Kolmandatest riikidest pärit välistudengite arvu languse põhjuseks võib olla ka vähenenud viisa taotluste aktsepteerimine, 2019.aastal aktsepteeriti 98,6% taotlustest, kuid 2023.aastal vaid 66,7% (*Estonia Schengen Visa Trends and Statistics, s.a.*).

Keskmist vanust on töö autor arvutanud sisseastunud tudengite põhjal, sest sihtrühma määramisel turunduse eesmärgil on oluline vanus sisseastumise hetkel. Kõigi tudengite

keskmine vanus on jäänud samaks, sest enim välistudengeid alustab õpinguid magistriastmes, kus sisseastunute vanus ei ole muutunud. Bakalaureuseõpinguid alustanud tudengite keskmine vanus on langenud aasta võrra, 20-lt 19-le, doktoriõpinguid alustanute keskmine vanus on tõsnud 27-lt 30-le. Keskmine vanus on igal akadeemilisel astmel 1-2 aastat kõrgem kui mediaan vanus, ehk nooremaid tudengeid on arvuliselt siiski rohkem.

Mitmed autorid on toonud välja, et välismaal õppimist mõjutab tudengite finantsolukord (Le et al., 2020; Kreegipuu, 2017; Marbouti, 2021). Üheks komponendiks välismaal õppimise kulude seas on õppemaks, mistõttu on vaadeldud, kas sisseastunud tudengite õppekoht on tasuline või tasuta. Joonisel 5 on võimalik näha, et umbes pooled õppekohad magistri- ja bakalaureuseõppes on tasulised, suuri muutusi ega trende ei esine, ainult 2022.aastal oli tasuliste õppekohtade osakaal väiksem, kuid järgmiseks aastaks oli tavapärasel tasemel. Doktoriõppes on kõik õppekohad tudengitele tasuta.

Joonis 5. Tasuliste õppekohtade osakaal

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

Tartu Ülikool on välistudengite värbamiseks kasutanud sotsiaalmeediat, erinevaid veebilehti, teinud esitlusi, online reklaami, haridusmessidel osalemist, koostööd agentuuridega ning avaldanud artikleid ajakirjades ja ajalehtedes.

Kandideerimisavalduses on infoallikana võimalik valida 11 variandi vahel ja hiljem oma valikut täpsustada. 2019.aasta ning 2023. aasta infoallika erinevused on paari protsendi ulatuses, nagu ka joonisel 6 ning joonisel 7 näidatud. Olulisemaks on muutunud sotsiaalmeedia ning Eesti külastamine või elamine, samal ajal isikliku soovitusel ning ülikooli esitluste osatähtsus on langenud.

Veerand kandidaadidest on infoallikaks märkinud isikliku soovitusel, nende hulgas soovitusel perekonnalt, Eestis elavalt tuttavalt, Tartu Ülikooli vilistlaselt või tudengilt.

Samade soovitude mõju on järeldanud ka McNicholas & Marcella (2022), Towers & Towers (2020) ning Simões & Soares (2010). Kolmandik on Tartu Ülikoolist kuulnud tänu veebis otsimisele, näiteks Tartu Ülikooli veebileht, Dream Apply, Studyinestonia. Sotsiaalmeedia on olnud infoallikaks 15% tudengitele, sotsiaalmeediast on mainitud korduvalt LinkedIn, Youtube, Facebook, Instagram. Veebist otsimist ning sotsiaalmeediat on otsustusprotsessis täheldanud ka Towers & Towers (2020). 15% tudengitest märkis infoallikaks “Muu”, kuid kirjutatud täpsustuse järgi kuuluks see üldjuhul kas veebilehe või isikliku soovitude kategooriasse. Kõik teised näitajad on kõik alla 10%. Towers & Towers (2020) rõhutasid oma tööd agentuuride ja karjäärinõustajate olulisust, kuid Tartu Ülikooli mõistes on see ebaoluline (3%), kuigi osakaal võib olla tegelikkuses natuke suurem, sest näiteks karjäärinõustaja soovitusi on lisatud ka isikliku soovitude kategooriasse.

Joonis 6. Infoallikad aastal 2019

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

Joonis 7. Infoallikad aastal 2023

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

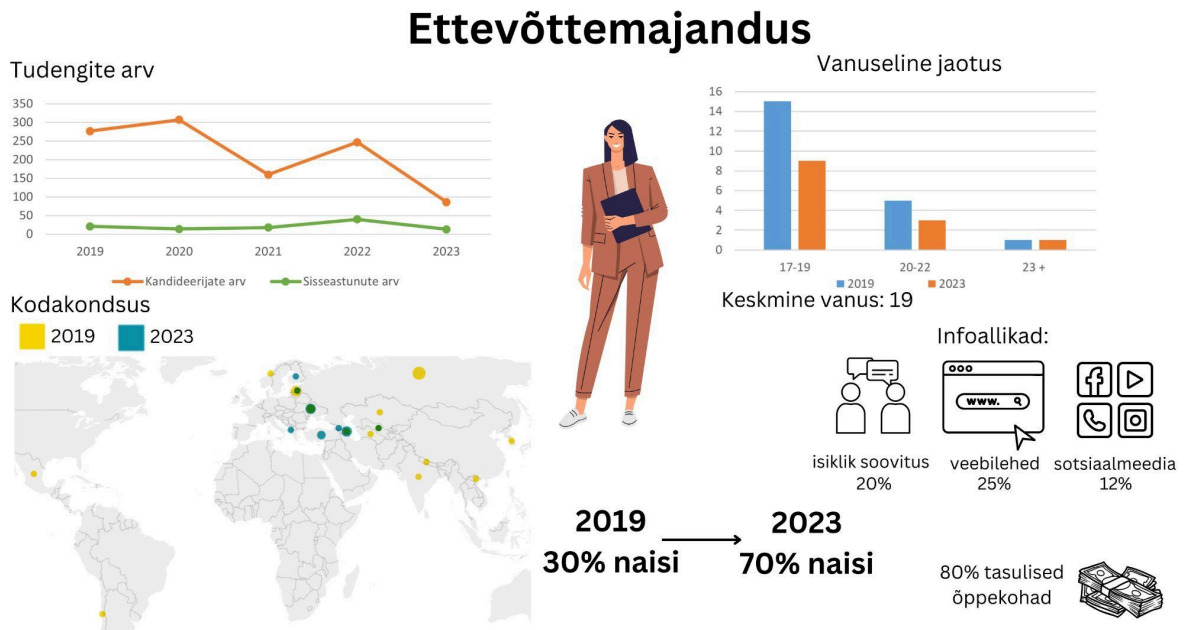
Oluline on täheldada, et mitmetel juhtudel on valitud infoallikaks üks variantidest, kuid hilisema täpsustuse järgi peaks infoallikas olema mõni teine variant, mistõttu võib tegelik olukord statistikast erineda. Samuti ei ole tudengid saanud valida mitut infoallikat, mis võib samuti tulemusi muuta. Info otsimine võib toimub mitmetest allikatest ning on ebaselge, kas tudengid on valinud esmase infoallika, kust Tartu Ülikooli kohta kuuldi. Seega mõne protsendilised muutused ei pruugi tegelikult aastate vahel esineda, vaid erinevused võivad olla erinevas märkimises ning tudengite otsustusprotsessi on mõjutanud samad näitajad.

2.2 Tudengite profiilide analüüs ja tulemused

Profiilid loodi kuuele erialale: matemaatiline majandusteadus, infoõigus, informaatika, loodusteadused ja tehnoloogia, ettevõtetmajandus, tarkvaratehnika. Antud erialad said valitud, sest matemaatilise majandusteaduse erialale kandideerijate arv on langenud viie aasta jooksul 143-lt 34-le ning on soov leida, kas on muutunud ka tudengite profiil. Infoõiguse programm on esimene, mis on saanud ülikoolilt rahastust, et ingliskeelseid õppekavasid reklaamida. Informaatika ning tarkvaratehnika eriala on reklaamitud samale sihtgrupile, kuid statistika põhjal saaks järeldada, kas sihtgrupid on ka päriselt samad. Loodusteadused ja tehnoloogia on eriala, mis mõjutab tugevalt magistrataset, sest paljud selle eriala lõpetajad jätkavad õpinguid magistris. Ettevõtetmajandus ning tarkvaratehnika on vanimate inglise keelsete programmide hulgas. Eriala profiilide joonistel pole infoallikana märgitud muu varianti, sest see ei anna sisulist teavet, kust tudeng eriala kohta kuulis. Analüüsitud on erialadel õppivaid välistudengeid ehk samal erialal õppivad eestlased on välja arvatud kui pole eraldi välja toodud.

Ettevõtetmajanduse erialal on kandideerijate arv langenud viie aasta jooksul 3 kordselt, sisseastunute arvu on langenud 24-lt 22-le, kuid välistudengite arv nende seas on langenud 21-lt 13-le ehk eestlaste osakaal on suurenenud. Suurem muutus on toimunud ka soolises jaotuses, meeste osakaal on langenud 70%-lt 30%-le. Tasuliste õppekohtade osakaal on nii 2019.aastal kui ka 2023. aastal 80% juures. Enamus tudengeid asub ettevõtetmajanduse erialale õppima kohe peale keskkooli lõpetamist, mistõttu suurim osa õppijatest on 17-19 aasta vanused. Olgugi, et veerandil kandideerijatest on kõrgharidus varasemalt omandatud. Viiendik ettevõtetmajanduse erialale kandideerinutest on infoallikana märkinud aastal 2023 isikliku soovitusel, 17% muu, 23% veebilehe ning 12% sotsiaalmeedia. Infoallikate muutused võrreldes 2019.aastaga on minimaalsed. Tudengite kodakondsuse riigid on 2019. aastal Eestist kaugemal kui 2023.aastal. 2019 aastal oli enim tudengeid Venemaalt, kust 2023 pole ühtegi tudengid. Mõlemal aastal on tudengeid nii Ukrainast, Aserbaidžaanist ning Lätist. Aserbaidžaanist ning Ukrainast on ka kolme riigi seas, kust kandideeritakse kõige enam antud

erialale. Aserbaidžaanist pärit kandidaatitest asus 2019. aastal õppima vaid 3% tudengitest ning 2023. aastal 25%, Ukraina puhul on osakaalud vastavalt 22% ning 43%. Antud näitajad on kajastatud ka joonisel 8 ning tudengite kodakondsused on esitatud Lisas C.

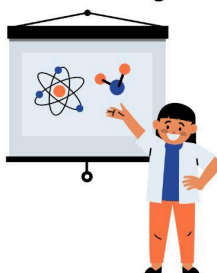
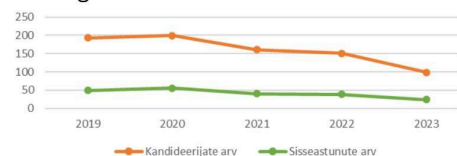
Joonis 8. Ettevõtetmajanduse eriala tudengi profiil

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

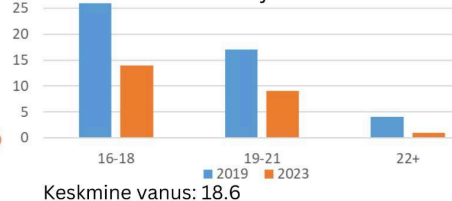
Loodusteadused ja tehnoloogia erialal on nii kandideerijate kui ka sisseastujate arv langenud viie aasta jooksul poole võrra, samuti on langenud eestlastest sisseastujate arv. Meeste ja naiste osakaal on kõikunud, esimesel vaadeldaval aastal oli mehi 55% ning viimasel 46%. Tasuliste õppekohtade osakaal on nii 2019.aastal kui ka 2023. aastal 90% juures. Enamus tudengeid asub õppima kohe peale keskkooli lõpetamist, mistõttu suurim osa õppijatest on 17-19 aasta vanused. Kolmandik loodusteadused ja tehnoloogia erialale kandideerinutest on infoallikana märkinud veebilehe, veerand isikliku soovitus, 15% muu ning kümnendik sotsiaalmeedia. Tudengite kodakondsuse riigid on 2019. aastal Eestist kaugemal kui 2023.aastal. Enim tudengeid 2019. aastal oli Bangladeshist, Venemaalt, Aserbaidžaanist ning Ukrainast, 2023.aastal olid populaarsemad riigid hoopis Ukraina ning Läti. Tulemused on kajastatud ka joonisel 9 ning välisüliõpilaste kodakondsused on esitatud Lisas D.

Loodusteadused ja tehnoloogia

Tudengite arv

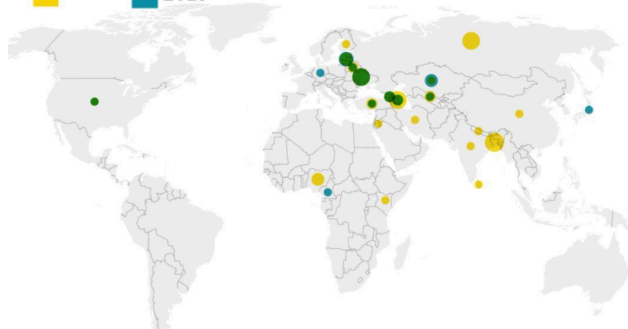

Vanuseline jaotus

Kodakondsus

2019 2023

Infoallikad:

isiklik soovitus
25%

veebilehed
29%

sotsiaalmeedia
10%

90% tasuta
õppekohad

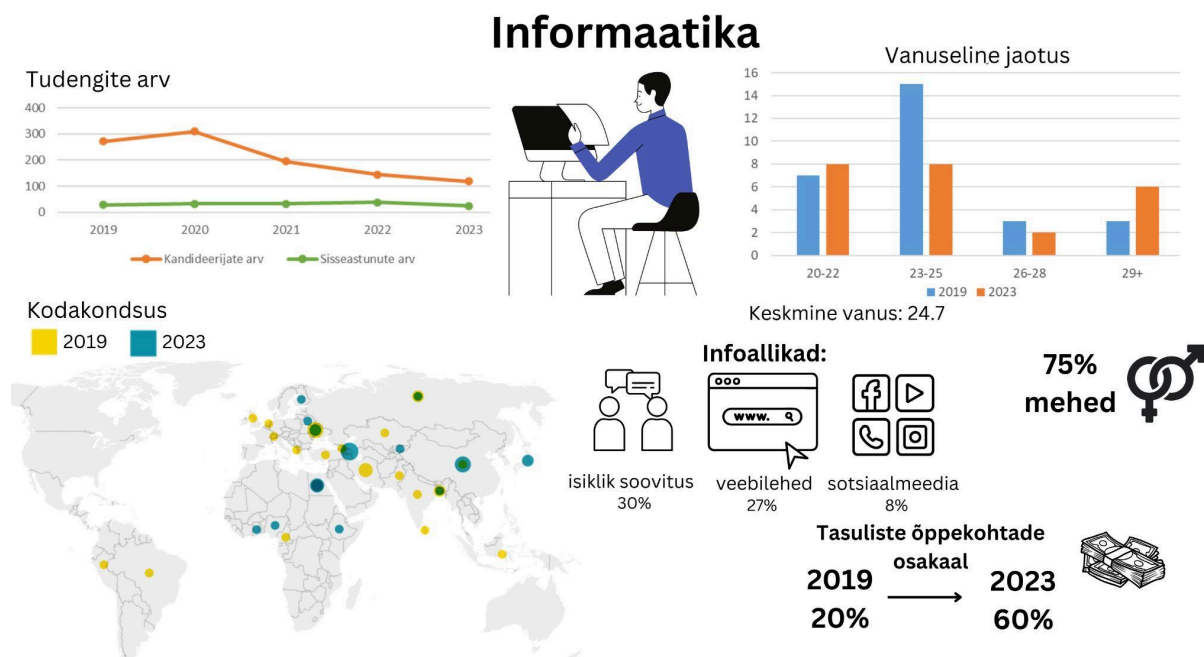
45%
mehed

Joonis 9. Loodusteadused ja tehnoloogia eriala tudengi profiil

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

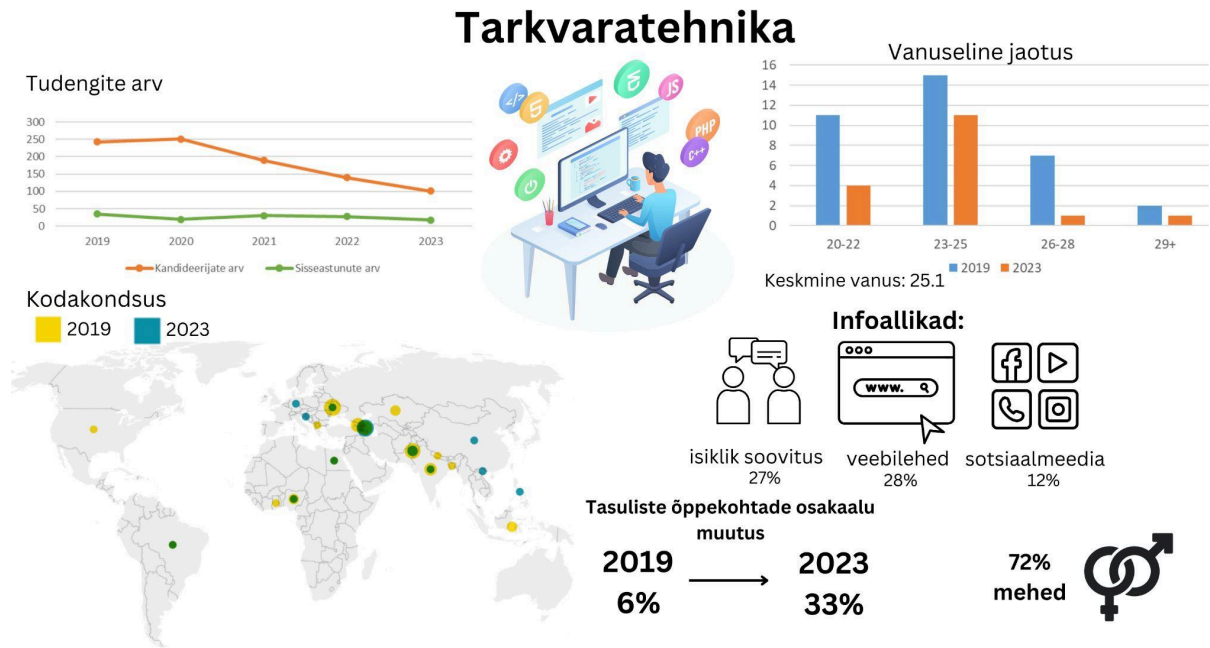
Informaatika erialal on samuti kandideerijate arv langenud, välistudengitest sisseastujate arv on viie aasta jooksul kõikunud, jäädes 24 ja 38 vahele, 2019.aastal oli 28 sisseastujat ning 2023.aastal 24 sisseastujat. Eestlastest õppijate arv on samuti langenud 28-lt 20-le. Meeste osakaal jääb 70%-80% vahele. Suurim muutus on toimunud tasuta õppekohtadega, nende osakaal on tõusnud 22%-lt 58%-le. Keskmine vanus on tõusnud 24,4-lt ühe aasta võrra, kuid vanuselises jaotuses on suuremad muudatused. Esimesel vaadeldaval aastal oli enim tudengeid 24-aastased, viimasel vaadeldaval aastal oli võrdväärset nii 21-aastaseid kui ka 25-aastaseid, samuti oli 29 ja vanemad vanuserühmas rohkem tudengeid kui 2019.aastal. Võimalik, et vanematel tudengitel on parem finantsolukord, et õppida ka tasuta õppekohal. Kolmandik informaatika erialale kandideerinutest on infoallikana märkinud isikliku soovitusena, kolmandik veebilehe ning viiendik tudengitest muu, sotsiaalmeedia märkis vaid 8% kandideerijatest. Tudengite kodakondsuse riigid on eri aastatel väga erinevad. Sama kodakondsusega tudengeid mõlemal aastal oli Hiinast, Egiptusest, Ukrainast ning Bangladeshist. Tulemusi on võimalik vaadelda joonisel 10 ning välistudengite kodakondsused on esitatud Lisas E.

Joonis 10. Informaatika eriala tudengi profiil

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

Sarnaselt teistele erialadele, on ka tarkvaratehnika erialal välistudengitest kandideerijate ning sisseastujate arv langenud poole võrra, eestlastest sisseastujate arv on muutunud minimaalselt. Meeste osakaal on olnud 68%-75% vahele. Tasuliste õppekohtade osakaal on tõusnud 6%-lt 33%-le. Keskmine vanus on jäänud samaks-25 aastat ning ka vanuseline jaotus on samasugune. Kolmandik tarkvaratehnika erialale kandideerinutest on infoallikana märkinud veebilehe, veerand isikliku soovitus, viiendik muu ning sotsiaalmeedia märkis 12% kandideerijatest. Tudengite kodakondsuse riigid on eri aastatel sarnased, 2023.aastal on lisandunud Euroopa riike ning vähenenud Aasia riike. Joonisel 11 on esitatud antud andmed ning Lisas F on esitatud tudengite kodakondsused.

Joonis 11. Tarkvaratehnika eriala tudengi profiil

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

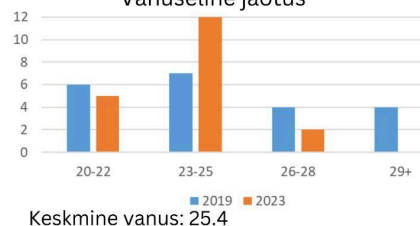
Matemaatilise majandusteaduse eriala kandideerijate arv on langenud 143-lt 34-le, kuid sisseastunute arvu muutus on minimaalne. Meeste osakaal on mõlemal aastal umbes 60%. Tasuliste õppekohtade osakaal on tõusnud 20%-lt 50%-le. Suurim osa õppijatest on 22-24 aasta vanused, keskmine vanus on aasta võrra langenud, kuid selle on põhjustanud 3 vanemat tudengit 2019.aastal. Veerand matemaatilise majandusteaduse erialale kandideerinutest on infoallikana märkinud isikliku soovituse, viiendik veebilehe, 18% sotsiaalmeedia ning kümnendikul on isiklik kogemus Eestiga. Antud erialal on märkimisväärselt kõrge sotsiaalmeedia osakaal võrreldes teiste erialadega. Hiina kodakondsusega tudengite arv on tõusnud, Aserbaidžaanist tulnute arv langenud, Nigeeria oma jäänud samaks. Rohkem sama kodakondsusega tudengeid 2019 ning 2023 aastal ei ole. Suurt kandideerijate arvu langust võib mõjutada tasuliste õppekohtade osakaalu suurenemine, kuid seda võivad mõjutada ka muud tegurid, mida antud andmed ei selgita. Joonisel 12 on matemaatilise majandusteaduse ülevaade ning Lisas H on välja toodud tudengite kodakondsused.

Matemaatiline majandusteadus

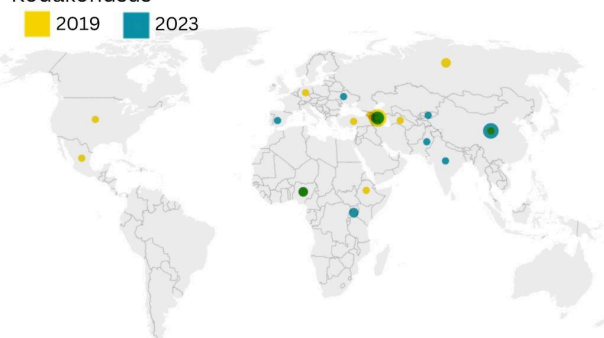
Tudengite arv

Vanuseline jaotus

Kodakondsus

Infoallikad:

isiklik soovitus
26%

veebilehed
21%

sotsiaalmeedia
18%

Tasuliste õppekohtade osakaal

2019 → 2023
20% → 50%

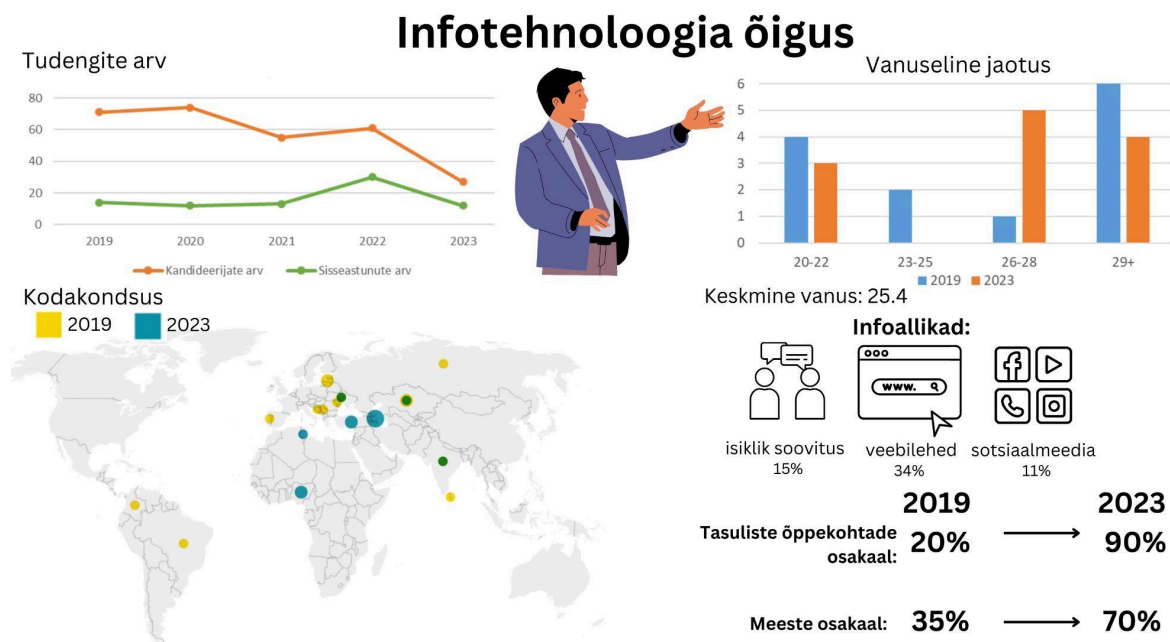
60%
mehed

Joonis 12. Matemaatilise majandusteaduse eriala tudengi profiil

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

Infotehnoloogiaõiguse eriala kandideerijate arv on olnud langustrendis, kuid sisseastunute arv on püsinud samal tasemel, v.a 2022. aasta, kus sisseastunute arv järsku tõusis. Meeste osakaal oli 33% juures, kuni 2023.aastal tõusis järsult 67%-le. Samane järsk muutus toimus ka tasuliste õppekohtade osakaaluga, kus on viie aasta jooksul olnud tõus 22%-lt 92%-le. Vanuseline jaotus on võrreldes teiste erialadega teistsugune, tudengite vanus on enamasti vahemikus 21-31 ning tudengite arv jaotub üsna võrdselt selles vahemikus, 2019 aastal oli veel lisaks 4 tudengit sellest vahemikust vanemad, tõstes keskmist vanust. Kandideerijatest 35% on infoallikana märkinud veebilehe, 19% muu, 15% isikliku soovitusel ning üle kümnendiku on Eestiga isiklik kogemus. Võrreldes teiste erialadega, on isiklikku soovitusel tunduvalt vähem märgitud ning veebilehti rohkem. Tudengite arv on muutunud vaid kahe võrra, kuid kodakondsused on tudengitel väga erinevad. Kasahstan, Ukraina ning India on riigid, kust on mõlemal aastal tudengeid. 2019.aastal on rahvuslik mitmekesisus suurem. Tulemused on kajastatud ka joonisel 13 ning välisstudengite kodakondsused on välja toodud Lisas G.

Joonis 13. Infotehnoloogiaõiguse eriala tudengi profiil

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

Erialadel on suurimad muutused toimunud tudengite kodakondsusega, riigid, kust asuti õppima 2019. aastal on muutunud võrreldes 2023.aastaga. Samuti on langenud nii kandideerijate kui ka sisseastujate arv. Soolised muutused on toimunud ainult infotehnoloogiaõiguse ning ettevõtetmajanduse erialal, kus esimese puhul naiste osakaal tõusis ning teise puhul langes. Kaks kõige populaarsemat infoallikat on igal erialal isiklik soovitus ja veebilehed, kolmandana sotsiaalmeedia, kuid nende omavahelised täpsemad osakaalud sõltuvad erialast. Keskmine vanus sõltub akadeemilisest astmest, kuid erialade lõikes erinevused puuduvad. Vanuseline jaotus on aga muutunud infotehnoloogiaõiguse ning informaatika erialal.

Informaatika ning tarkvaratehnika profiilid loodi selleks, et võrrelda, kas nende sihtrühm on samasugune. Kolmveerand tudengitest on mõlemal erialal mehed, tudengite koduriigid on samast piirkonnast ning esineb ka täpselt samu riike. Keskmine vanus on ühesugune, vanuseline jaotus on sarnane tarkvaratehnika mõlema aasta ning informaatika 2019. aasta andmete puhul, kuid 2023.informaatika tudengite vanuseline jaotus on kergelt erinev. Tarkvaratehnika puhul toimib sotsiaalmeedia infoallikana paremini kui informaatika erialal.

Võrreldes peatükis 1.3 käsitletud teadustööde tulemusi profiilide tulemustega, leidub nii sarnasusi kui ka erinevusi. Olgugi, et sarnaselt OECD (2023) statistikale on Tartu Ülikooli

kõikide välistudengite seas on mehi ning naisi võrdselt, kuid antud erialade lõikes on suured erinevused. Bakalaureusetasemelt valitud erialadel-ettevõtte majandus ning loodusteadused ja tehnoloogia, on aastal 2023 naiste osakaal suurem, kuid ülejäänud erialadel on meeste osakaal üle 60%. Järelikult ei saa üldistada, et igal erialal on sooline osakaal tasakaalus, mida tuleb arvestada ka reklaamimisel. Antud kuuel eriala on esindatud tudengid 8-st riigist, mis kuuluvad maailma 10 suurima välistudengite “eksportijate” hulka, kuid siiski enim tudengeid on teistest riikidest, näiteks Azerbaidžaan ja Ukraina. Erialadel õppivate tudengite vanus kattub ka teistes riikides tehtud uuringutega, olles magistriõpingute puhul umbes 25. Tasuliste õppekohtade arvu suurenemine võib olla mõjutanud kandideerijate arvu vähenemist, sest välismaal õppimine nõuab suuremaid finantskulutusi. Samas vaadeldud erialadel puudub kindel muster, sest igal erialal on tudengite arv vähenenud, olenemata tasuliste kohtade muutusest. Mõnel erialal toob tasuliste kohtade lisamine kaasa märgatava tudengite arvu muutuse, samas kui teistel erialadel on see muutus minimaalne. Varasemad uuringud pole seost kindlalt kinnitanud, kuid on leitud, et stipendiumid ning õppemaksud on tudengitele olulised. Autori arvates ei oma seetõttu tasuta õppekohad suurt mõju. Infoallikatena on igal erialal enim märgitud veebilehti ning isiklikku soovitusi, mõlema puhul jääb osakaal 20%-30% vahele, erindina infotehnoloogia eriala, kus veebilehte märkis infoallikana 34% ning isiklikku soovitusi vaid 15%. Sotsiaalmeedia osakaal iga eriala puhul kolmas. Sotsiaalmeedia olulisust on toonitanud nii Bamberger et al. (2020) kui ka Towers & Towers (2020), kes on täheldanud ka veebist informatsiooni ostmist. Isiklik soovitus ehk suust suhu soovitusi olulisusest ülikooli valikul kirjutasid ka McNicholas & Marcella (2022) ning Towers & Towers (2020).

Kokkuvõte

Välismaal hariduse omandamise trend on kasvav, olles kasulik nii tudengitele, ülikoolidele kui ka riikidele. Ülikoolid on huvitatud efektiivsest välistudengite värbamisest, mille jaoks on tarvilik määrata sihtgrupp, kellele kommunikatsiooni suunata.

Arenenud riikidest pärit tudengite motivatsioon välismaal õppimisega on seotud kultuuriliste aspektidega, kuid arenguriikidest pärit tudengite motivatsioon seostub kõrgema kvaliteediga hariduse omandamisega kui nende koduriigis võimalik oleks. Spetsialiseerumine ning karjäärivõimalused on motivaatoriks ka kõrgema akadeemilise kraadi omandamisel välisriigis.

Tudengid näevad välismaal õppimist viisina saavutada tööturul konkurentsieelis oma eakaaslaste seas. Uues kultuurilises keskkonnas toimetuleku õppimine toetab isiklikku

arengut. Rahvusvahelise perspektiivi loomine ning teadmiste vahetamine kaasõpilastega on kasulik nii koduriigi kui ka välisriigi tudengitele. Rahvusvahelise keskkonna loomine aitab tõsta ülikooli kvaliteeti, mainet ning kohta ülikoolide paremusjärjestuses. Samuti on välistudengid ülikoolidele tuluallikaks. Riigi perspektiivist kaasneb välistudengitega mitmeid positiivseid aspekte. Nad toetavad majandust nii tarbimise kui ka maksudega. Sihtriiki tööle jäädes panustavad välistudengid tööturu tasakaalu, töötades positsioonidel, kus esineb tööjõupuudus.

Ülikooli ning eriala valiku tegemine on keeruline ning ajarahke protsess, mis nõuab suure hulga informatsiooni töötlemist, sest lõplik otsus on suure riskiga. Mitmed autorid on uurinud otsustusprotsessi mõjutavaid tegureid, mis võivad olla seotud nii keskkonna, ülikooli kui ka tudengi omadustega. Autorite ühine arvamus on, et otsuse langetamine ei toimu ratsionaalselt, sest otsustamise etappide vahel liigutakse ilma kindla järjekorrata.

Varasemad autorid on uurinud erinevaid välistudengite demograafilisi näitajaid ning ka nende seost teiste näitajatega. Tavapäraselt on analüüsitud sugu, rahvust, vanust, sotsiaalmajanduslikku tausta ja finantsolukorda. Valimi suuruse ning andmete analüüsi meetodite osas esinevad erinevused, on kasutatud osakaalude leidmist, regressioonmudeleid, klasterdamist ning faktoranalüüsi.

Empiirilises osas analüüsiti Tartu Ülikooli välistudengite andmeid, võrreldes tulemusi teooria osaga. Igal aastal alustab Tartu Ülikoolis õpinguid ligikaudu 600 välistudengit, moodustades üle kümnendiku kõikidest Tartu Ülikooli tudengitest. Välistudengite osakaal on suurim doktoriõppes ning väikseim bakalaureuseõppes, ühtides OECD andmetega. Arvuliselt õpib aga enim välistudengeid siiski magistriõppes, moodustades poole Tartu Ülikooli välistudengitest. Meeste ja naiste osakaalud on võrdsed, mis ühtib samuti OECD statistikaga. Erinevused on õppeastmete vahel, kus bakalaureuseõppes on naiste osakaal suurem võrreldes doktori- ja magistriõppega. Populaarseimad valdkonnad on loodus- ja täppisteadused, kus on mehi rohkem kui naisi, ning sotsiaalteadused, kus on soolised osakaalud võrdsed. Neli riiki, kust tuleb enim välistudengeid, on viie aasta jooksul muutunud. Samaks on jäänud Ukraina ning Aserbaidžaan. 2019. aastal oli nimekirjas ka Venemaa ning India, aga 2023. aastal olid need asendunud Hiina ja Soomega. Keskmine vanus on välistudengite seas jäänud samaks. Tasuliste õppekohtade osakaali muutus 2019. aastal ning 2023. aastal on minimaalne.

Infoallikate puhul puudub samuti erinevus vaadeldavate aastate vahel. Kolmandik kandideerijaid kuulis Tartu Ülikoolist veebist, viiendik tänu isiklikule soovitusel, kümnendik sotsiaalmeediast ning muid infoallikaid märkis alla 10% kandideerijatest.

Lähtuvalt Tartu Ülikooli välistudengitele turundamise eesmärkidest, uuriti täpsemalt antud erialasid: ettevõtetmajandus, loodusteadused ja tehnoloogia, matemaatiline majandusteadus, infotehnoloogiaõigus, informaatika ning tarkvaratehnika. Igal erialal on toimunud kandideerijate arvu langus. Sisseastujate arv on jäänud samale tasemele matemaatilise majandusteaduse ning infotehnoloogiaõiguse erialal, teistel erialadel on ka sisseastujate arv langenud. Naiste osakaal on suurenenud ettevõtetmajanduse erialal ning langenud infotehnoloogiaõiguse erialal. Teistel erialadel suuri muutusi ei toimunud. Tasuliste õppekohtade arv suurenes informaatika, tarkvaratehnika, matemaatilise majandusteaduse ning infotehnoloogiaõiguse erialadel. Bakalaureusetaseme erialadel on keskmiseks vanuseks 19 ning magistritasemel 25, mis pole kahel vaadeldaval aastal muutunud. Välistudengite kodakondsus ning selle muutus on igal erialal erinev. Infoallikate puhul on igal erialal esimese kahe seas isiklik soovitus ning veebist otsimine, kolmandana on märgitud sotsiaalmeedia.

Olulised riigid välistudengite värbamiseks on Aserbaidžaan, Ukraina ja Hiina, kus Hiina puhul on toimunud märkimisväärne kasv. Bakalaureuseõppe sihtrühmaks on noored vanuses 19 ja magistriõppes 23-25-aastased. Sooline jaotumine on erialade lõikes väga erinev. Tähtis on ülikooli esindatus haridusteemalistel veebilehtedel ning kõrge õpetamiskvaliteedi tase ja hea maine, sest suur osa tudengitest valib ülikooli isiklike soovitude põhjal. Varasemates töödes on rõhutatud õppemaksude mõju ülikooli valikul, kuid Tartu Ülikooli andmete puhul tasuta õppekohtade arv ei oma otsest mõju. Teised autorid pole ülikooli valikul eraldi tegurina välja toonud sihtriigis varasemat elamist või küllastamist, mis Tartu Ülikooli kandideerijate puhul on osutunud oluliseks teguriks.

Käesolevat bakalaureusetööd saaks edasi arendada uurides otsustamisprotsessi mõjutavaid tegureid, mida on mainitud Lisas A. Selliselt saaks luua tervikliku Tartu Ülikooli välistudengi otsustsprotsessi ülevaate. Samuti saaks täpsemalt uurida infoallikaid grupeerides neid lisainfo põhjal. Need tegevused võimaldaksid turundustegevust suunata efektiivsemalt konkreetsele sihtrühmale.

Viidatud allikad

1. Aerts, N. ja Van Mol, C. (2023). Explaining Social Selectivity in Study Abroad Participation of German Students between 1994 and 2016. *Sociology of Education*, 96(3), 234–252. <https://doi.org/10.1177/00380407231167087>
2. Akanwa, E. E. (2015). International Students in Western Developed Countries: History, Challenges, and Prospects. *Journal of International Students*, 5(3), 271–284. <https://doi.org/10.32674/jis.v5i3.421>
3. Bahna, M. (2018). Study choices and returns of international students: On the role of cultural and economic capital of the family. *Population, Space and Place*, 24(2), e2082. <https://doi.org/10.1002/psp.2082>
4. Bamberger, A., Bronshtein, Y. ja Yemini, M. (2020). Marketing universities and targeting international students: A comparative analysis of social media data trails. *Teaching in Higher Education*, 25(4), 476–492. <https://doi.org/10.1080/13562517.2020.1712353>
5. Bhandari, R. (2019). Global Student and Talent Flows: Reexamining the Brain Drain Equation. *International Higher Education*, (99), 6-7. <https://doi.org/10.6017/ihe.2019.99.11643>
6. Boone, C., Van Olffen, W. ja Roijackers, N. (2004). Selection on the Road to a Career: Evidence of Personality Sorting in Educational Choice. *Journal of Career Development*, 31(1), 61–78. <https://doi.org/10.1023/B:JOCD.0000036706.17677.ee>
7. Decock, H., Mccloy, U., Steffler, M. ja Dicaire, J. (2016). *International students at Ontario Colleges: A profile*. Canadian Bureau for International Education. Vaadatud 22.11.2023 <https://cbie.ca/wp-content/uploads/2016/11/FINAL-CBIE-Research-in-Brief-N6.pdf>
8. Eesti Statistikaamet (2024). HT308: Välisüliõpilased soo, päritoluregiooni ja haridusastme järgi [statistika andmebaas]. Vaadatud 14.12.2024 https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu__haridus__kergharidus/HT308
9. Estonia Schengen Visa Trends and Statistics: 2014-2023. (s.a.). SchengenVisaInfo. Vaadatud 28.12.2024 , <https://www.schengenvisainfo.com/statistics/estonia>
10. Elpus, K. ja Abril, C. R. (2011). High School Music Ensemble Students in the United States: A Demographic Profile. *Journal of Research in Music Education*, 59(2), 128–145. <https://doi.org/10.1177/0022429411405207>
11. Fourberg, N., Taş, S., Wiewiorra, L., Godlovitch, I., De Streel, A., Jacquemin, H., Hill, J., Nunu, M., Bourguigon, C., Jacques, F., Ledger, M. ja Lognoul, M. (2021). *Online advertising: the impact of targeted advertising on advertisers, market access and*

- consumer choice*. European Parliament. Vaadatud 09.11.2023
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/662913/IPOL_STU\(2021\)662913_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/662913/IPOL_STU(2021)662913_EN.pdf)
12. Guillerme, G. (2021). International student mobility Report. *T.I.M.E. Association*.
Vaadatud 10.11.2023
https://timeassociation.org/wp-content/uploads/2021/10/TIME_Association_International_Mobility_Report.pdf
13. Hegarty, N. (2014). Where We Are Now –The Presence and Importance of International Students to Universities in the United States. *Journal of International Students*, 4(3), 223–235. <https://doi.org/10.32674/jis.v4i3.462>
14. Jing, X., Ghosh, R., Sun, Z. ja Liu, Q. (2020). Mapping global research related to international students: A scientometric review. *Higher Education*, 80(3), 415–433. <https://doi.org/10.1007/s10734-019-00489-y>
15. Johnson, D.M. (2019). Student Demographics: The Coming Changes and Challenges for Higher Education. D.M. Johnson (toim), *The Uncertain Future of American Public Higher Education* (lk 141–156). Palgrave Macmillan, Cham.
https://doi.org/10.1007/978-3-030-01794-1_10
16. Jõemets, T. (2024, veebruar 16). *Välisüliõpilaste arv Eesti kõrgkoolides kahanes veidi*. Haridus- ja Teadusministeerium. Vaadatud 30.06.2024
<https://www.hm.ee/uudised/valisuliopilaste-arv-eesti-korgkoolides-kahanes-veidi>
17. Koik, A. (2022, detsember 20). *Välisstudengite arv Eesti kõrgkoolides on pisut langenud*. Haridus- ja Teadusministeerium. Vaadatud 10.01.2024
<https://www.hm.ee/uudised/valistudengite-arv-eesti-korgkoolides-pisut-langenu>
18. Kreegipuu, T. (2017). *Välisüliõpilased Eesti kõrghariduses*. Haridus- ja Teadusministeerium. Vaadatud 10.11.2023
<https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-10/valisuliopilased.pdf>
19. Le, T. D., Robinson, L. J. ja Dobeles, A. R. (2020). Understanding high school students use of choice factors and word-of-mouth information sources in university selection. *Studies in Higher Education*, 45(4), 808–818.
<https://doi.org/10.1080/03075079.2018.1564259>
20. Marbouti, F., Ulas, J. ja Wang, C.-H. (2021). Academic and Demographic Cluster Analysis of Engineering Student Success. *IEEE Transactions on Education*, 64(3), 261–266. <https://doi.org/10.1109/TE.2020.3036824>

21. McNicholas, C. ja Marcella, R. (2022). An interactive decision-making model of international postgraduate student course choice. *Journal of Marketing for Higher Education*, 1–26. <https://doi.org/10.1080/08841241.2022.2076276>
22. Migration Data Portal. (2023, juuni 2). *International students*. Vaadatud 13.11.2023 <https://www.migrationdataportal.org/themes/international-students>
23. Nelson, I. A. ja Gastic, B. (2009). Street Ball, Swim Team and the Sour Cream Machine: A Cluster Analysis of Out of School Time Participation Portfolios. *Journal of Youth and Adolescence*, 38(9), 1172–1186. <https://doi.org/10.1007/s10964-008-9372-x>
24. Netz, N., Klasik, D., R. Entrich, S. ja Barker, M. (2020). Socio-demographics. A. C. Ogden, B. Streitwieser, ja C. V. Mol (toim), *Education Abroad* (1. tr, lk 28–42). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429431463-2>
25. Nilsson, B. (2003). Internationalisation at Home From a Swedish Perspective: The Case of Malmö. *Journal of Studies in International Education*, 7(1), 27–40. <https://doi.org/10.1177/1028315302250178>
26. OECD. (2022). Education at a Glance 2022: OECD Indicators. OECD. <https://doi.org/10.1787/3197152b-en>
27. OECD. (2023). Education at a Glance 2023: OECD Indicators. OECD. <https://doi.org/10.1787/e13bef63-en>
28. OECD. (2023, september 12). *Share of international students and all students by field: Share of international students and all students by field*. [OECD andmebaas]. Vaadatud 12.09.2023 <https://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=106432#>
29. Office for National Statistics. (2023, aprill 17). *The international student population in England and Wales: Census 2021—Office for National Statistics*. Vaadatud 10.11.2023 <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/articles/theinternationalstudentpopulationinenglandandwalescensus2021/2023-04-17>
30. Puuorg, P., & Loonurm, E. (n.d.). *Tasemeõppe välistudengid Eestis 2008-2023*. Haridus- ja Noorteamet; Haridus- ja Teadusministeerium. Vaadatud 20.08.2024 <https://www.studyinestonia.ee/sites/default/files/V%C3%A4listudengite%20statistika%20kokkuv%C3%B5te%202008-2023%20L%C3%95PLiK.pdf>
31. Ramiņa, B., Sloka, B. ja Grzibovska, A. (2012). *Foreign students at university of latvia – important part of the university*. University of Latvia. Vaadatud 10.11.2023 https://www.bvef.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/bvef/konferences/maij_s_2012/session3/Ramina_Sloka_Grzibovska.pdf

32. Rienties, B., Nanclares, N. H., Jindal-Snape, D. ja Alcott, P. (2013). The Role of Cultural Background and Team Divisions in Developing Social Learning Relations in the Classroom. *Journal of Studies in International Education*, 17(4), 332–353.
<https://doi.org/10.1177/1028315312463826>
33. Rootalu, K. (2022). *Välisüliõpilaste majanduslik mõju*. Eesti Statistikaamet. Vaadatud 10.11.2023 https://www.stat.ee/sites/default/files/2023-02/valistudengid_2022.pdf
34. Sarsani, M. R. (2011). Socio-Economic Status and Performance on Creativity Tests. *Encyclopedia of Creativity* (lk 360–363). Elsevier.
<https://doi.org/10.1016/B978-0-12-375038-9.00179-5>
35. Saunders, J. A. (1980). Cluster Analysis for Market Segmentation. *European Journal of Marketing*, 14(7), 422–435. <https://doi.org/10.1108/EUM00000000004918>
36. Sharpe, D. (2019). *Chi-Square Test is Statistically Significant: Now What? Practical Assessment, Research, and Evaluation* 20(1):8. <https://doi.org/10.7275/TBFA-X148>
37. Simões, C. ja Soares, A. M. (2010). Applying to higher education: Information sources and choice factors. *Studies in Higher Education*, 35(4), 371–389.
<https://doi.org/10.1080/03075070903096490>
38. Tokas, S., Sharma, A., Mishra, R. ja Yadav, R. (2022). Non-Economic Motivations behind International Student Mobility: An Interdisciplinary Perspective. *Journal of International Students*, 13(2). <https://doi.org/10.32674/jis.v13i2.4577>
39. Tooding, L.-M. (2014). *Faktoranalüüs*. Tartu Ülikool. Vaadatud 10.01.2024
<https://samm.ut.ee/faktoranalyyis>
40. Towers, A., & Towers, N. (2020). Re-evaluating the postgraduate students' course selection decision making process in the digital era. *Studies in Higher Education*, 45(6), 1133–1148. <https://doi.org/10.1080/03075079.2018.1545757>
41. Trice, A. G. (2003). Faculty Perceptions of Graduate International Students: The Benefits and Challenges. *Journal of Studies in International Education*, 7(4), 379–403.
<https://doi.org/10.1177/1028315303257120>
42. Valls-Figuera, R. G., Torrado-Fonseca, M., Romero-Rodríguez, S. ja Jurado-de-los-Santos, P. (2023). The Decision-Making Process in Access Paths to Master's Degree Studies: The Case of International Students in Spain. *Sustainability*, 15(7), 5621. <https://doi.org/10.3390/su15075621>
43. Wang, C., Shakespeare-Finch, J., Dunne, M. P., Hou, X.-Y., & Khawaja, N. G. (2021). How much can our universities do in the development of cultural intelligence? A

cross-sectional study among health care students. *Nurse Education Today*, 103, 104956. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.104956>

44. *10 Examples of Effective Audience Targeting in Advertising*. (2023, september 24).

AIContentfy. Vaadatud 10.11.2023

<https://aicontentfy.com/en/blog/examples-of-audience-targeting-in-advertising>

Lisad

LISA A

Välistudengite otsustusprotsessi mõjutavad faktorid

Valdkond	Faktorid, mida on uuritud	Autorid (aastaarv)
Kesk-kond	Hind (elamiskulud ja õppemaks)	Towers & Towers (2020)
	Suust suhu levivad soovitusel	McNicholas & Marcella (2022); Towers & Towers (2020)
	Kesk-kooli nõustajate ja õpetajate soovitusel	Simões & Soares (2010)
	Praegused ülikooli tudengid ning ülikooli vilistlased	Simões & Soares (2010); Towers & Towers (2020)
	Sõbrad	Towers & Towers (2020); Simões & Soares (2010), A. M. (2010)
	Ewom (twitter, fb, foursquare, blogid)	Towers & Towers (2020).
	Teine organisatsioon, karjäärinõustajad (agents)	Towers & Towers (2020)
	Veebist otsimine	Towers & Towers (2020)
	Meedia	Simões & Soares (2010)
	Perekonna arvamus	Simões & Soares (2010); Towers & Towers (2020)
	Kultuurinormid	McNicholas & Marcella (2022).
Elatakse samas piirkonnas, kaugus kodust	Towers & Towers (2020); Simões & Soares (2010); McNicholas & Marcella (2022).	
Ülikooli tegevused	Mitmekesisus	Valls-Figuera et al. (2023)
	Karjäärivõimalused peale lõpetamist	Le, Robinson, & Dobebe (2020); Towers & Towers (2020); Simões & Soares (2010); Valls-Figuera et al., 2023
	Õppekvaliteet (quality of teaching)	Le, Robinson & Dobebe (2020); Simões & Soares (2010); Valls-Figuera et al., 2023
	Õpetajate teadmised (expertise of teaching staff)	Le, Robinson & Dobebe (2020), Simões & Soares (2010)
	Õppekava sisu	Le, Robinson & Dobebe (2020); Towers & Towers (2020); Valls-Figuera et al., 2023

Ülikooli seotus valdkonnaga (university's connections with industry)	Le, Robinson & Dobebe (2020)
Õppemaks ja toetused	Le, Robinson & Dobebe (2020); Towers & Towers (2020); Simões & Soares (2010)
Sisseastumisinõuded	Le, Robinson & Dobebe (2020)
Stipendiumi võimalused	Le, Robinson & Dobebe (2020)
Praktika võimalused ülikooli ajal	Le, Robinson & Dobebe (2020)
Tudengielu aktiivsus ülikoolis	Le, Robinson & Dobebe (2020); Valls-Figuera et al., (2023)
Õppekava raskusaste	Le, Robinson & Dobebe (2020)
Kandideerimisprotsess	Le, Robinson & Dobebe (2020)
Ülikooli brošüürid ja flaietid	Simões, C., & Soares, A. M. (2010)
Ülikooli veebileht	Simões, C., & Soares, A. M. (2010)
Ülikooli tutvustavad kohtumised keskkooli õpilastele	Simões, C., & Soares, A. M. (2010)
Organiseeritud ülikooli külastused(avatud uste päevad	Simões, C., & Soares, A. M. (2010); Towers & Towers (2020), 2020
Infrastruktuur (facilities)	Towers & Towers (2020); Simões & Soares (2010); Valls-Figuera et al., 2023
Õppekavade valik	Simões & Soares (2010)
Ülikooli omadused	Ülikooli maine
	Le, Robinson & Dobebe (2020); Towers & Towers (2020); Simões & Soares (2010); Valls-Figuera et al., 2023
	Ülikooli kraadi maine
	Le, Robinson & Dobebe (2020); Towers & Towers (2020), 2020; Simões & Soares (2010); Valls-Figuera et al., 2023
	Asukoht
	Le, Robinson & Dobebe (2020); Towers & Towers (2020); Simões & Soares (2010); Valls-Figuera et al., 2023
	Vanus (uus/vana)
	Le, Robinson & Dobebe (2020)
	Liik (era/riiklik)
	Le, Robinson & Dobebe (2020)

	Ülikooli koht ülikoolide paremusjärgestuses	Le, Robinson & Dobele (2020); Valls-Figuera et al., 2023
Tudengi karakteristikud	Varasem kogemus välismaal õppides	McNicholas & Marcella (2022).
	Bakalaureusekraad omandati samas ülikoolis	Towers & Towers (2020), 2020
	Töökogemus	McNicholas & Marcella (2022).
	Sissetulek	McNicholas & Marcella (2022).
	Reisimise kogemus	McNicholas & Marcella (2022).
	Vanus	McNicholas & Marcella (2022); SSimões & Soares (2010)
	Sugu	McNicholas & Marcella (2022); Simões & Soares (2010)
	Rahvus	McNicholas & Marcella (2022); Simões & Soares (2010)
	Isikuomadused	McNicholas & Marcella (2022).
	Tajutud risk	McNicholas & Marcella (2022).
	Vanemate haridus	McNicholas & Marcella (2022).
	Õdede-vendade haridus	McNicholas & Marcella (2022).

Allikas: Autori koostatud Le, T. D., Robinson, L. J., ja Dobele, A. R. (2020); Towers ja Towers. (2020); Simões, C., ja Soares, A. M. (2010); Valls-Figuera et al., (2023) McNicholas, C., ja Marcella, R. (2022) allikate põhjal

LISA B

Välistudengite jaotus õppeastmete, soolise jaotuse, vanuse ja tasuliste õppekohtade lõikes.

	Õppeaste	2019	2020	2021	2022	2023
Välistudengite jaotus õppeastmete lõikes	bakalaureuse- ja magistriõppe integreeritud õpe	8%	9%	8%	8%	9%
	bakalaureuseõpe	15%	17%	16%	16%	16%
	magistriõpe	60%	55%	56%	56%	51%
	doktoriõpe	17%	19%	20%	20%	23%
	bakalaureuseõpe	51,0%	48,2%	55,6%	57,3%	60,9%

Naiste osakaal

	magistriõpe	38,5%	42,4%	44,5%	45,3%	44,6%
	doktoriõpe	45,4%	42,6%	41,6%	43,9%	47,7%
	kõik tasemed	25,6	25,5	26,2	25,3	26
	bakalaureuseõpe	20,5	20,5	20,9	19,2	19,4
	magistriõpe	26,4	26,3	26,8	26,4	26,5
Keskmine vanus	doktoriõpe	27,1	28,4	29,3	29,4	30,6
	bakalaureuseõpe	62	57	54	30	31
Tasuliste õppekohtade arv	magistriõpe	232	156	253	157	159
	bakalaureuseõpe	60,8%	62,6%	64,4%	31,3%	59,6%
Tasuliste õppekohtade osakaal	magistriõpe	51,4%	58,6%	53,3%	37,0%	52,5%

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

LISA C

Ettevõtetmajanduse tudengite kodakondsus

Kodakondsus	2019 tudengite arv	2023 tudengite arv
Ukraina	2	3
Aserbaidžaan	1	3
Türgi		2
Läti	3	1
Gruusia		1
Soome		1
Albaania		1
Usbekistan		1
Venemaa	5	
India	1	
Kasahstan	1	
Lõuna-Korea	1	

Mehhiko	1
Nepal	1
Norra	1
Türkmenistan	1
Tšiili	1
Usbekistan	1
Vietnam	1

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

LISA D
Loodusteadused ja tehnoloogia tudengite kodakondsus

Kodakondsus	2019 tudengite arv	2023 tudengite arv
Ukraina	6	6
Läti	3	4
Kasahstan	1	3
Aserbaidžaan	6	2
Gruusia	2	2
Ameerika Ühendriigid	1	1
Türgi	2	1
Usbekistan	2	1
Valgevene	2	1
Jaapan		1
Kamerun		1
Saksamaa		1
Bangladesh	7	
Venemaa	6	
Nigeeria	3	
Hiina	1	

India	1
Iraan	1
Jordaania	1
Keenia	1
Nepal	1
Soome	1
Sri Lanka	1

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

LISA E		
Informaatika tudengite kodakondsus		
Kodakondsus	2019 tudengite arv	2023 tudengite arv
Aserbaidžaan		5
Hiina	1	4
Egiptus	2	3
Jaapan		2
Ukraina	4	2
Bangladesh	2	1
Etioopa		1
Ghana		1
Kõrgõzstan		1
Nigeeria		1
Soome		1
Valgevene		1
Venemaa	2	1
Albaania	1	
Brasiilia	1	
Gruusia	1	
Holland	1	

India	1
Indoneesia	1
Iraan	3
Kamerun	1
Kashastan	1
Pakistan	1
Peruu	1
Sri Lanka	1
Suurbritannia	1
Türgi	1
Šveits	1

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

LISA F
Tarkvaratehnika tudengite kodakondsus

Kodakondsus	2019 tudengite arv	2023 tudengite arv
Aserbaidžaan	4	6
Pakistan	5	2
Ukraina	6	1
Nigeeria	2	1
Brasiilia	1	1
Egiptus	1	1
Filipiinid		1
Hiina		1
Horvaatia		1
Saksamaa		1
India		1
Vietnam		1
Gruusia	4	

India	3
Indoneesia	2
Kasahstan	2
Ameerika Ühendriigid	1
Bangladesh	1
Ghana	1
Makedoonia	1
Nepal	1

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

LISA G
Infotehnoloogiaõiguse tudengite kodakondsus

Kodakondsus	2019 tudengite arv	2023 tudengite arv
Aserbaidžaan		4
Nigeeria		2
Türgi		2
Kasahstan	2	1
India	1	1
Ukraina	1	1
Tuneesia		1
Läti	2	
Bosnia ja Hertsegoviina	1	
Brasiilia	1	
Kolumbia	1	
Moldova	1	
Portugal	1	
Serbia	1	

Sri Lanka	1
Venemaa	1

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

LISA H		
Matemaatiline majanduse tudengite kodakondsus		
Kodakondsus	2019 tudengite arv	2023 tudengite arv
Hiina	1	6
Aserbaidžaan	8	4
Nigeeria	2	2
Uganda		2
Hispaania		1
Ukraina		1
India		1
Kõrgõzstan		1
Pakistan		1
Venemaa	2	
Ameerika Ühendriigid	1	
Armeenia	1	
Etioopia	1	
Gruusia	1	
Mehhiko	1	
Saksamaa	1	
Türgi	1	
Türkmenistan	1	

Allikas: Autori koostatud Tartu Ülikooli välisüliõpilaste andmete põhjal

Summary

PROFILE OF INTERNATIONAL STUDENTS AT UNIVERSITY OF TARTU

Anna-Liina Kask

The trend of acquiring education abroad is growing, which has benefits for students, universities and countries. Universities are interested in effective recruitment of international students, for which it is necessary to determine the target group to whom to direct communication.

Therefore the purpose of this bachelor's thesis is to explain the demographic characteristics of the international students of the University of Tartu according to the selected majors.

To achieve the goal, the following research tasks have been set:

- describe the motivators and benefits of international student mobility for both the university and the student
- to describe the factors influencing the university selection decision-making process of international students
- to create an overview of previous empirical studies that have analyzed international students based on demographic characteristics
- based on previous empirical studies, prepare a methodology for analyzing UT foreign students
- to analyze the data of international students at the University of Tartu and create profiles of foreign students for various majors based on demographic indicators

Data on international students at the University of Tartu were analyzed and compared with theoretical findings. Annually, around 600 foreign students join, constituting over 10% of the student body. Most foreign students are in doctoral programs, with the fewest in bachelor's programs, aligning with OECD data. However, the majority study in master's programs. Gender distribution is equal overall, but more women are in bachelor's programs than in doctoral and master's programs. Popular fields include natural sciences (more men) and social sciences (gender-equal).

The top countries of origin have shifted over five years, with Ukraine and Azerbaijan consistently present, while Russia and India were replaced by China and Finland by 2023. The average age of students and the number of paid study places have remained stable. Information sources for applicants have also stayed consistent, with a third finding out about the university online, a fifth through personal recommendations, and a tenth via social media.

Detailed analysis of specific majors revealed a decrease in applicants across all fields, though the number of entrants remained steady in mathematical economics and IT law. The proportion of women rose in business administration but fell in IT law. The number of paid study places increased in informatics, software engineering, mathematical economics, and IT law. The average age for bachelor's and master's students stayed the same. The sources of information about the university were mainly personal recommendations and web searches, followed by social media across all disciplines.

This bachelor's thesis could be further developed by studying the factors influencing the decision-making process, which are mentioned in Appendix A. In this way, a comprehensive overview of the decision-making process of international students at the University of Tartu could be created. It would also be possible to study the information sources more precisely by grouping the information sources based on the additional information written on them. These activities would make it possible to direct marketing activities more effectively to a specific target group.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Anna-Liina Kask,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Tartu Ülikooli välistudengite profiilid“, mille juhendaja on Helen Poltimäe, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile. 4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Anna-Liina Kask 14.01.2025